

ΑΙ ΤΡΑΠΕΖΑΙ ΩΣ ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΚΑΙ ΩΣ ΚΡΑΤΙΚΑ Ή ΗΜΙΚΡΑΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ

ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ ΑΠΟ ΑΠΟΨΕΩΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΟΣ

ΥΠΟ

ΔΗΜ. Ν. ΓΑΛΑΝΗ

Τὸ Κράτος καὶ ὑπὸ τὸ καθεστῶς τῆς φιλελευθέρας οἰκονομίας διεξεδίκησεν ἀπὸ τὴν ἰδιωτικὴν ἐπιχείρησιν σημαντικὸν μέρος τοῦ πεδίου τῆς Τραπεζικῆς δραστηριότητος. Ἐχομεν, ἤδη, κρατικά ἢ ἡμικρατικά Πιστωτικά Ἰδρύματα, ποὺ ἀπὸ πολλῶν τώρα ἐτῶν λειτουργοῦν καὶ παρέχουν σημαντικὰς ὑπηρεσίας εἰς τὴν περιοχὴν, ὅπου ἐτάχθησαν.

Εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς πρέπει νὰ τονισθῇ, ὅτι ἡ φύσις καὶ ἡ ἀποστολὴ τῶν ὑφισταμένων τούτων Ἰδρυμάτων, ὡς ἡμεῖς ἐν Ἑλλάδι ταῦτα ἐγνωρίσαμεν, εἶναι διάφορος ἀπὸ τὴν φύσιν καὶ τὴν ἀποστολὴν τῶν Μεγάλων Ἰδιωτικῶν Τραπεζῶν, τῶν Ἐμπορικῶν δηλαδή Τραπεζῶν Καταθέσεων. Ἡ περιοχὴ δράσεως τῆς Ἐκδοτικῆς, Ἀγροτικῆς, τῶν Ταμιευτηρίων, Ἀσφαλιστικῶν Ταμείων κλπ. εἶναι νομοθετικῶς ἢ διὰ τοῦ Καταστατικοῦ των καθωρισμένη. Αἱ Ἐμπορικαὶ Τράπεζαι, ἀντιθέτως, εἶναι σχεδὸν ἀπολύτως ἐλεύθεραι εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ τρόπου τῆς ποικίλης χρησιμοποίησεως τῶν μέσων, ποὺ ἔχει ἐμπιστευθῇ εἰς

* Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὴν ἀνέκδοτον μελέτην «Νέαι κατευθύνσεις τραπεζικῆς πολιτικῆς».

Βιβλιογραφία—A m o n n : Hauptprobleme der Sozialisierung, 1920. D i c k i n s o n : Economics of socialism, 1939. H a l m : Geld - Kredit - Banken, 1935. H a y e k : Collectivist economic planning, 1935. H o f f m a n n A l. Das Kreditwesen im heutigen Italien, 1939. H o f f m a n n W. : Handbuch des gesamten Kreditwesens, 1941. F i s c h e r : Die staatliche Bankaufsicht, 1939. L a n d a u e r : Planwirtschaft und Verkehrswirtschaft, 1931. L a u f e n b u r g e r : Les Banques françaises, 1940. M i s e s : Die Gemeinwirtschaft, 1932. O t t e l : Bankpolitik, 1937. R o b b l i n s : Economic planning and international order, 1937. S a y e r s : Modern Banking, 1939. S o m m a r y : Bankpolitik, 1934. Z a h n, Die Bankaufsichtsgesetze der Welt, 1937, Handwörterbuch des Bankwesens, 1933. Probleme und Aufgaben des deutschen Geld—und Kreditwesens, 1942. Untersuchungsausschuss für das Bankwesen, 1933. Ἀ γ γ ε λ ο π ο ὗ λ ο υ : Ὁ σοσιαλισμός, 1944. Ζ ο λ ῶ τ α : Θεωρητικὴ Οἰκονομική, 1942. Ζ ο λ ῶ τ α : Δημιουργικὸς σοσιαλισμός, 1944.

αὐτάς τὸ κοινόν. Τὸ στοιχεῖον τοῦτο ἀποτελεῖ κατὰ μέγα μέρος τὸ θεμέλιον τῆς ἰσχυρᾶς θέσεώς των ἐν τῇ οἰκονομικῇ ζωῇ. Εἶναι εἰς θέσιν ἐξ ἄλλου νὰ ἐπιδροῦν ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς κινήσεως πολὺ πέραν τῶν ἐν τῷ ἰσολογισμῷ ἐμφανιζομένων κεφαλαίων καὶ ξένων μέσων των. Ἔχουν παρακαταθήκας μετοχῶν καὶ ἄλλων ἀξιῶν τῆς πελατείας των, διαχειρίζονται περιουσίας, ἐνεργοῦν πωλήσεις καὶ ἀγορὰς ἀξιῶν κατ' ἐντολὴν—συχνὰ οὐχὶ περιορισμένην τῶν πελατῶν των καὶ ἐπιδροῦν μὲ τὰς οἰκονομικὰς καὶ χρηματιστικὰς συμβουλὰς των ἐπὶ τῆς δημιουργίας ρεύματος ἀγορῶν καὶ πωλήσεων χρηματογράφων. Ἀπὸ ὅλα αὐτὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἀπευθείας συμμετοχὴν των εἰς παραγωγικὰς ἐπιχειρήσεις ἀντλοῦν δύναμιν, ποὺ δὲν ἐμφανίζεται ποσοτικῶς εἰς τὸν Ἰσολογισμόν των καὶ δὲν δύναται οὕτω νὰ ἐκτιμηθῇ εἰς ἀριθμούς. Καί, ἐν ᾧ τὰ Κρατικὰ ἢ Ἡμικρατικὰ Πιστωτ. Ἰδρύματα, ἐκτὸς τῆς Ἐκδοτικῆς, ποὺ ἄλλην ἔχει εἰδικὴν ἀποστολὴν, δανεῖζουν κατὰ τὸ πλεῖστον μεσοπροθέσμως καὶ μακροπροθέσμως καὶ ἔχουν, πάντως, δεσμευμένα τὰ κεφάλαιά των εἰς ὠρισμένον παραγωγικὸν τομέα, τὰ χρηματικὰ μέσα τῶν μεγάλων Τραπεζῶν εὐρίσκονται κατὰ μέγα μέρος εἰς συνεχὴ ροήν, ἔξοδον καὶ ἐπιστροφὴν, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν δυνατότητα νέας ἐκάστοτε ἐπιδράσεως, πληθωρικῆς ἢ ἀντιπληθωρικῆς, ἐπὶ τῆς Οἰκονομίας. Ἔχουν, περαιτέρω, τὴν πηγὴν τῶν «δημιουργουμένων πιστώσεων» μὲ τὴν ἐξαιρετικὴν σημασίαν καὶ ἐπίδρασίν της ἐπὶ τῆς οἰκονομίας. Ἐξ ὅλων αὐτῶν προκύπτει μεγαλυτέρα δύναμις τῶν Ἰδιωτικῶν τούτων Τραπεζῶν ἀλλὰ καὶ ἀνάγκη διαφόρου τρόπου καὶ ἰδιαιτέρων ἱκανοτήτων διοικήσεως ἀπὸ τὰ Κρατικὰ Ἰστωτικὰ Ἰδρύματα.

Παρὰ τὴν διαφορὰν ταύτην, αἱ παρατηρήσεις ἀπὸ τὴν μέχρι σήμερον δρᾶσιν τῶν Κρατικῶν καὶ Ἡμικρατικῶν Ἰδρυμάτων μᾶς εἶναι χρήσιμοι διὰ τὴν ἐξαγωγὴν ἀρκετῶν συμπερασμάτων. Μὲ τὴν βοήθειαν τῶν παρατηρήσεων τούτων καὶ μὲ βάσιν, παραλλήλως, σκέψεων, στηριζομένων ἐπὶ τῆς θεωρίας, θὰ ἀποπειραθῶμεν μίαν σύγκρισιν τῶν πλεονεκτημάτων καὶ μειονεκτημάτων ἀπὸ ἀπόψεως οἰκονομικῆς σκοπιμότητος, μεταξὺ τῶν Ἰδιωτικῶν καὶ τῶν Κρατικῶν ἢ Ἡμικρατικῶν Πιστωτικῶν Ἰδρυμάτων.

Δὲν θὰ ἐκταθῶμεν εἰς γενικὰς παρατηρήσεις, ποὺ ἀφοροῦν τὴν ποιοτικὴν σχέσιν τῆς Ἰδιωτικῆς Ἐπιχειρήσεως γενικὰ πρὸς τὴν Κρατικὴν τοιαύτην. Ἐδῶ μᾶς ἐνδιαφέρουν αἱ εἰδικώτεραι παρατηρήσεις καὶ σκέψεις ποὺ ἀφοροῦν μόνον τὸν πιστωτικὸν κλάδον.

Αἱ οἰκονομικαὶ ἀπόψεις, ὑπὸ τὰς ὁποίας θέλομεν ἐξετάσει τὸ ζήτημα τοῦτο, εἶναι αἱ κάτωθι :

1) Ἐμπιστοσύνη ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ.

2) Ἐξυπηρέτησις τῆς γενικῆς παραγωγικῆς καὶ νομισματικῆς πολιτικῆς.

3) Ἐπίδρασις ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν διακυμάνσεων διὰ μιᾶς καταλλήλου καὶ προβλεπτικῆς πιστωτικῆς πολιτικῆς, πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἀποτροπῆς ἐπιζημιῶν διὰ τὴν Οἰκονομίαν ἀποτόμων μεταπτώσεων.

4) Προαγωγή τῆς Οἰκονομίας μὲ τὴν χρηματοδότησιν νέων ἐπιχειρήσεων καὶ νέων μεθόδων παραγωγῆς.

5) Ἐφοδιασμὸς τῆς Οἰκονομίας μὲ εὐθηνότερας πιστώσεις, σύγκρισις δηλαδή τοῦ κόστους τῆς πίστεως ὑπὸ τὸ καθεστῶς τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης μορφῆς Ἰδρύματος, λόγῳ διαφορᾶς δαπανῶν.

* * *

Πρὶν ἢ προβῶμεν εἰς τὴν ἐξέτασιν ἐκάστης χωριστὰ τῶν ἄνω ἀπόψεων, ἔχομεν προκαταβολικῶς νὰ παρατηρήσωμεν τὰ ἑξῆς :

Συγκρίνοντες τὰς δύο μορφὰς τῶν Πιστωτικῶν Ἰδρυμάτων, τὴν ἰδιωτικὴν καὶ τὴν κρατικὴν, δέν κάμνομεν σύγκρισιν μεταξὺ δύο ἀφηρημένων θεωρητικῶν κατασκευασμάτων, τῆς ἀμιγροῦς δηλαδή ἰδιωτικῆς πιστωτικῆς ἐπιχειρήσεως καὶ τῆς δυσκινήτου κρατικῆς ἐπιχειρήσεως. Θελομεν συγκρίνει τὰς δύο μορφὰς, καθὼς ἔχουν ἐξελιχθῇ καὶ τὰς συναντῶμεν περίπου σήμερον εἰς τὴν πραγματικότητα, εἰδικῶς διὰ τὸ Κρατικὸν Ἰδρυμα μὲ βάσιν βελτιώσεις ποὺ ἡμποροῦν νὰ γίνουν καὶ εἰς τὰς ὁποίας πρέπει νὰ ἀποβλέψωμεν.

Δέν πρόκειται, πλέον, διὰ τὴν ἀμιγρὴ ἰδιωτικὴν πιστωτικὴν ἐπιχείρησιν τῆς ἐφηβικῆς ἢ τῆς ἀνδρικῆς ἡλικίας τοῦ ἀτομιστικοῦ συναγωνιστικοῦ κεφαλαιοκρατικοῦ συστήματος, μὲ τὰς ἐξορμήσεις καὶ τὰς κατακτήσεις της. Εἶχεν αὕτη, τότε, τὰ γνωστὰ πλεονεκτήματα τῆς ζωτικότητος, προθυμίας ἀναλήψεως εὐθυνῶν καὶ κινδύνων, ἀποφασιστικότητος καὶ ταχύτητος προσαρμογῆς εἰς τὰς ἐναλλασσομένας καταστάσεις. Εἰργάζετο, ἰδιαιτέρως, ἑκατὸν τοῖς ἑκατὸ συμφώνως μὲ τὴν οἰκονομικὴν ἀρχὴν τῆς μικροτέρας δαπάνης.

Ἀπὸ τὴν ἄλλην πλευράν, ἐπίσης, δέν πρόκειται περὶ Κρατικοῦ Ἰδρύματος, ποὺ ἀποτελεῖ τμήμα τῆς γνωστῆς μας δυσκινήτου καὶ γραφειοκρατουμένης διοικητικῆς μηχανῆς. Δέν πρόκειται περὶ ἐπιχειρήσεως, ποὺ ἐξαρτᾶται ἀπὸ κρατικοὺς ὑπαλλήλους, ἀναρμοδίους συνήθως, μὴ εἰδικευμένους, ξένους πρὸς τὴν πραγματικὴν ζωὴν καὶ προσηλωμένους εἰς ὠρισμένους κανονισμοὺς καὶ ἀναποφασίστους διὰ κάθε τι, ποὺ δέν περιλαμβάνεται εἰς «ἐγκυκλίους». Μία τοιαύτη ἀντίληψις τοῦ Κρατικοῦ Ἰδρύματος εἶναι ὑπόλειμμα τῆς ἀκράτου

φιλελευθέρας οἰκονομικῆς σκέψεως, ποὺ προκαταβολικῶς δυσπιστεῖ κατὰ βάσιν πρὸς κάθε κρατικόν. Ἡ ἀπόλυτος αὕτη δυσπιστία φαίνεται, πλέον, σήμερον ὡς καθαρὸς ἀναχρονισμός. Χρονολογεῖται, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ἀπὸ τοὺς καιροὺς τῶν μοναρχικῶν καὶ ὀλιγαρχικῶν Κυβερνήσεων, ποὺ ἐξήσκουν ἄνευ ἐλέγχου τὴν ἀρχήν, ἢ ἀπὸ ὠρισμένας περιόδους κοινοβουλευτικῶν Κυβερνήσεων, ποὺ ἐπεκράτει ἡ πολιτικὴ συναλλαγή καὶ ἡ διαφθορά, Καὶ εἰς τὴν μίαν καὶ εἰς τὴν ἄλλην περίπτωσιν ἡ ἀρχὴ ἀπεσκόπει εἰς τὴν ἱκανοποίησιν κατὰ τὸ πλεῖστον τῶν συμφερόντων ἰδιαιτέρων ἐκάστοτε τάξεων ἢ προσώπων καὶ μὲ τὸ πνεῦμα αὐτὸ δυνατόν νὰ ἐγίνετο ὑπὸ ἀναρμοδίων καὶ μὴ εἰδικευμένων καὶ ἡ διαχείρισις τῶν τότε Κρατικῶν Ἰδρυμάτων καὶ Ἐπιχειρήσεων.

Αἱ δύο αὗται ἄκρατοι μορφαὶ δὲν ὑπάρχουν πλέον εἰς τὴν σημερινὴν πραγματικότητα. Ἀνεξαρτήτως τοῦ ἂν ὑπῆρξαν ποτὲ ἀμιγεῖς, ὡς τὰς παρουσιάζει ἡ φιλελευθέρα οἰκονομικὴ σκέψις, ἔχουν σήμερον πλέον ὑποστῇ σημαντικὰς μεταβολὰς καὶ μετασχηματισμοὺς κατὰ τὴν πορείαν τῆς οἰκονομικῆς ἐξελίξεως, ἰδίως τὰς τελευταίας δεκαετίας. Ἀπὸ τὰ δύο ἀντίθετα ἄκρα, ποὺ ἐξακολουθοῦν μερικοὶ νὰ τὰς τοποθετοῦν καὶ μὲ τὴν θέσιν αὐτὴν νὰ τὰς ἐξετάζουν, ἔχουν πλέον σημαντικῶς μετακινηθῇ πρὸς τὸ μέσον καὶ εἰς ὠρισμένα οὐσιαστικὰ σημεία ἀρκετὰ πλησιάσει, μὲ τάσιν, μάλιστα, νὰ πλησιάσουν ἀκόμη περισσότερον.

Αἱ δύο νέαι, λοιπόν, μορφαὶ μεταξὺ τῶν ὁποίων ἔχομεν σήμερον νὰ κρίνωμεν, εἶναι, ἀπὸ τὴν μίαν πλευράν,

Ἡ σημερινὴ Μεγάλῃ Ἰδιωτικῇ Τράπεζᾳ, ἀνώνυμος ἐταιρεία, ποὺ γραφειοκρατεῖται, ποὺ διοικεῖται μὲ συγκεντρωτικὸν σύστημα ἀπὸ ὑπαλλήλους διευθυντάς, καὶ ποὺ περιορίζεται εἰς τὴν ἐλευθερίαν κινήσεώς της ἀπὸ τὸν ὅλον ἐντενινόμενον κρατικὸν ἔλεγχον καὶ

ἀπὸ τὴν ἄλλην πλευράν

Τὸ αὐτόνομον Κρατικὸν Πιστωτικὸν Ἰδρυμα χωρὶς ἄμεσον ἀπὸ τὴν κρατικὴν διοικητικὴν μηχανὴν ἐξάρτησιν, διοικούμενον ὑπὸ εἰδικῶν, μὲ πνεῦμα «οἰκονομικὸν» καὶ μὲ ἐλευθερίαν κινήσεως ἐντὸς τοῦ γενικωτέρου οἰκονομικοῦ προγράμματος.

Μετὰ τὴν τοποθέτησιν ταύτην τοῦ προβλήματός μας προχωροῦμεν εἰς τὴν ἐξέτασιν ἐκάστης τῶν ἀπόψεων, ποὺ ἀνεφέραμεν ἀνωτέρω.

I. Ἐμπιστοσύνη ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ.

Βασικὸν στοιχεῖον συστατικὸν τῆς πίστεως εἶναι, ὡς γνωστόν, ἡ ἀσφάλεια. Μόνον ἐπὶ τῆς ὑπάρξεως ἀπολύτου ἐμπιστοσύνης ὡς πρὸς τὴν ἀσφάλειαν δύναται νὰ ἐδραιωθῇ τὸ πιστωτικὸν συγκρότημα μιᾶς Χώρας. Χωρεῖ ἀμφιβολία, ὅτι εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο τὸ Κρατικὸν Πιστωτικὸν Ἰδρυμα ἔχει τὴν ὑπεροχὴν ἔναντι τῆς Ἰδιωτικῆς Τραπεζικῆς Ἐπιχειρήσεως, ὅσον μεγάλη καὶ ἰσχυρὰ καὶ ἂν φαίνεται αὕτη;

Βεβαίως, καθὼς εἴπομεν εἰς τὸ πρῶτον κεφάλαιον, ὑπάρχει σιωπηρὰ καὶ ἔμμεσος κρατικὴ ἐγγύησις καὶ διὰ τὰς μεγάλας Τραπεζας, ἐφ' ὅσον ὑπάρχει βασικὸν δημόσιον συμφέρον διὰ τὴν ὁμαλὴν λειτουργίαν καὶ τὴν ἀποτροπὴν, μὲ πᾶσαν θυσίαν, τῆς πτώσεως μιᾶς μεγάλης Τραπεζῆς, ἔστω καὶ Ἰδιωτικῆς. Ἄλλην, ὅμως, ἐπιδρασιν ἐπὶ τοῦ κοινοῦ ἔχει ἡ πραγματικὴ νομικὴ ἐγγύησις, ποὺ ὑπάρχει μόνον διὰ τὸ Κρατικὸν ἢ Ἡμικρατικὸν Ἰδρυμα καὶ ἄλλην ἢ σιωπηρά, καὶ διὰ τοὺς πολλοὺς ἴσως ἀμφίβολος, ποὺ ὑπάρχει διὰ τὰς ἰδιωτικὰς Τραπεζας.

Εἰς περιόδους οἰκονομικῶν κρίσεων ἔχει καταδειχθῇ ἡ ὑπεροχὴ τοῦ Κρατικοῦ Ἰδρύματος, τὸ ὁποῖον ὀπισθὲν του ἔχει καὶ νομικῶς, ὡς ἐγγυητὴν, τὸ Κράτος. Λόγοι εἰδικῆς δυσπιστίας διὰ τὴν φερεγγυότητα Κρατικοῦ Πιστωτικοῦ Ἰδρύματος δὲν δύνανται νὰ ὑπάρξουν. Ἐκτὸς τοῦ ἰδιαίτερου ἐνεργητικοῦ του, στηρίζεται τοῦτο καὶ εἰς τὴν ἐγγύησιν τοῦ συνόλου τῆς Οἰκονομίας καὶ τῆς Κοινωνίας, ἐκπροσωπούμενης ἀπὸ τὸ Κράτος, μὲ τὸν εὐρύτερον ὀπισθὲν του κύκλον τῆς φορολογουμένης ὁλότητος. Εἰς περιόδους, βεβαίως, τάσεως διὰ προσωρινὴν ἀποθησαύρισιν χρηματικῶν μέσων θὰ δημιουργηθῇ ρεῦμα ἀναλήψεων καὶ ἀπὸ τὰ Κρατικὰ Ἰδρύματα. Ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ἄλλο ζήτημα, ποὺ ὑπάρχει τρόπος νὰ ἀντιμετωπισθῇ καί, πάντως, δὲν ἀφορᾷ τὴν ἀποψιν τὴν μελετωμένην ἐνταῦθα.

Ἡ συνεχὴς αὔξεις καταθέσεων εἰς τὰ Ταχυδρομικὰ Ταμιευτήρια, τὴν Ἀγροτικὴν Τράπεζαν κλπ. ἀποτελεῖ ἀναμφισβήτητον ἀπόδειξιν διὰ τὴν ὑπαρξιν ἐμπιστοσύνης τοῦ Κοινοῦ εἰς τὸ Κρατικὸν Ἰδρυμα. Παρατηρήθη μάλιστα ὅτι ἡ αὔξεις αὕτη συνέπεσεν εἰς ἀρκετὰς περιπτώσεις μὲ στασιμότητα ἢ καὶ μὲ μείωσιν καταθέσεων εἰς τὰς ἄλλας Τραπεζας, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν. Τοῦτο, δέ, δὲν δύναται νὰ ἀποδοθῇ εἰς τὴν παροχὴν μεγαλειτέρου ἐπιτοκίου ἀπὸ τὴν Ἀγροτικὴν Τράπεζαν καὶ τὰ Ταχυδρομικὰ Ταμιευτήρια, διὰ δύο λόγους. Καὶ διότι ἡ συμφωνία τοῦ ἀνωτάτου ὀρίου ἐπιτο-

κίου δὲν ἐτηρεῖτο αὐστηρῶς ὑπὸ τῶν ἄλλων Τραπεζῶν, προκειμένου νὰ διαφύγουν ἀπὸ αὐτὰς καταθέσεις, καὶ διότι τὸ ὕψος τοῦ ἐπιτοκίου βαρύνει εἰς τὴν εἰσροὴν καταθέσεων ὀλιγώτερον ἀπὸ τὸν ὑπολογισμὸν τοῦ παράγοντος τῆς ἀσφαλείας.

Ἀλλά, μήπως καὶ ἡ σημαντικὴ δύναμις εἰς καταθέσεις τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς στηρίζεται εἰς τὴν ἰδιότητά της, ὡς Ἰδιωτικῆς Ἐπιχειρήσεως ; Ὅφείλεται μᾶλλον εἰς τὴν ἰδιαιτέραν φύσιν της καὶ τὴν γνωστὴν ἰδιοτυπίαν, τὴν ὁποίαν ἔχει, πολὺ ὀρθῶς, ὑπ' ὄψιν τοῦ τὸ Κοινὸν καὶ ἔχει συνηθίσει νὰ τὴν θεωρῇ, καὶ μετὰ τὴν στέρησιν τοῦ ἐκδοτικοῦ προνομίου, ὡς κάτι τὸ συναφές μὲ τὴν ὁλότητα, ποὺ δὲν εἶναι δυνατὸν παρὰ νὰ ὑπάρχῃ σταθερὸν καὶ ἀκλόνητον, ἐφ' ὅσον διατηρεῖται τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος.

Σχετικῶς μὲ τὰς καταθέσεις τοῦ Ἐσωτερικοῦ, δὲν πρέπει νὰ λησμονοῦμεν, ὅτι σημαντικὴν πηγὴν ἀποτελοῦν ἤδη καὶ θὰ ἀποτελέσουν ἀκόμη περισσότερο, εἰς τὸ μέλλον, τὸ ἀποταμίευμα τῶν Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων τὰ χρηματικὰ κεφάλαια κινήσεως τῶν Κρατικῶν ἢ Ἡμικρατικῶν Ἐπιχειρήσεων καὶ γενικῶς τῶν Κοινωνικοποιημένων τοιούτων, ὁ ἀριθμὸς τῶν ὁποίων θέλει αὐξήσῃ ἀσφαλῶς μετὰ τὸν πόλεμον. Ὁ ὄγκος, βεβαίως, τῶν χρηματικῶν τούτων κεφαλαίων δὲν πρόκειται νὰ τεθῇ ὑπὸ τοῦ Κράτους εἰς τὴν διάθεσιν ἰδιωτικῶν Τραπεζικῶν Ἐπιχειρήσεων.

* * *

Καὶ αὐτὰ μὲν, ὡς πρὸς τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ Ἐσωτερικοῦ, Κρατικοποιήσις, ὅμως, ὑπὸ οἷονδήποτε τύπον τοῦ πιστωτικοῦ κλάδου εἰς μίαν χώραν, ποὺ εἶναι ἀναπόσπαστον μέλος μιᾶς ἀτομικῶς ὀργανωμένης Διεθνοῦς Οἰκονομίας, δυνατὸν νὰ ὑποστηρίχθῃ ὅτι θὰ διακυβεύσῃ τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ Ἐξωτερικοῦ καὶ θὰ θέσῃ εἰς κίνδυνον τὴν ὁμαλὴν ἐξακολούθησιν τῶν ζωτικῶν οἰκονομικῶν σχέσεων τῆς χώρας μὲ τὸ Ἐξωτερικόν. Διὰ χώρας μάλιστα ὡς ἡ ἰδική μας, ποὺ ἡ μορφή τῆς Οἰκονομίας, εἰς τὰς σχέσεις της μὲ τὸ Ἐξωτερικόν, εἶναι καὶ θὰ εἶναι μεταπολεμικῶς ἐντόνως χρεωστική, ποὺ τὸ χαρακτηριστικὸν τῆς ποιοτικῆς καὶ ποσοτικῆς συνθέσεως τῆς κεφαλαιοαγορᾶς εἶναι ἡ ἐξάρτησις ἀπὸ τὸ Ἐξωτερικόν, ἡ σημασία τοῦ παράγοντος τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ Ἐξωτερικοῦ εἶναι αὐτόχρημα πρωταρχική. Διὰ τὴν ἀρτιωτέραν ἐξέτασιν τοῦ παράγοντος τούτου θὰ διακρίνωμεν δύο περιπτώσεις :

α) Τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ Διεθνοῦς Τραπεζιτικοῦ Κεφαλαίου καὶ τῶν ἄλλοδαπῶν ἰδιωτῶν γενικῶς καὶ

β) Τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν ὁμογενῶν, ποὺ διαμένουν εἰς τὰς διαφόρους ξένας χώρας.

Πρὶν εἰσελθῶμεν εἰς τὴν ἐξέτασιν ἐκάστης τῶν δύο τούτων περιπτώσεων, κρίνομεν σκόπιμον νὰ κάμωμεν μίαν γενικὴν παρατήρησιν. Τὸ πνεῦμα, ποὺ θὰ ἐπικρατήσῃ εἰς τοὺς κύκλους τῶν πιστωτῶν, θὰ ἐξαρτηθῇ γενικῶς ἀπὸ τὴν διαμόρφωσιν, ποὺ θὰ λάβῃ ἡ οἰκονομικὴ ζωὴ εἰς τὰς μεγάλας πιστωτρίας χώρας. Ἀπὸ τώρα δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἡ παντοδυναμία καὶ ἡ ἀσυδοσία τῆς Ἰδιωτικῆς Ἐπιχειρήσεως καὶ ἡ προκατάληψις καὶ δυσπιστία ἔναντι τῶν Κρατικῶν καὶ τῶν Κοινωνικοποιημένων Ἐπιχειρήσεων ἀνήκουν πλέον εἰς τὸ παρελθόν. Καὶ εἰς τὰς χώρας ἀκόμη, ποὺ προέχων χαρακτήρ τοῦ οἰκονομικοῦ συστήματος θέλει παραμείνῃ ἀσφαλῶς ὁ ἀτομιστικός, εἶναι ἀπὸ τώρα ἔκδηλος ἡ τάσις διὰ σημαντικὰς μεταρρυθμίσεις ἐπὶ τοῦ οἰκονομικοῦ πεδίου καὶ εἰδικῶς διὰ τὴν ἐπιβολὴν ἐλέγχου ἐπὶ τῶν ἐπενδύσεων καὶ τῶν πιστώσεων καὶ δι' ἐπέκτασιν τοῦ τύπου τῆς Κρατικῆς ἢ τῆς Κοινωνικοποιημένης Ἐπιχειρήσεως καὶ εἰς νέους κλάδους οἰκονομικῆς δράσεως. Μὲ τὸ νέον, λοιπόν, τοῦτο πνεῦμα ποὺ ἐπικρατεῖ, ἐκ τῶν προτέρων ἀποκλεισμοῦ μιᾶς χώρας, λόγῳ κρατικοποιήσεως τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ κλάδου, δὲν δυνάμεθα νὰ φοβηθῶμεν. Τούναντίον, ἀπὸ τὰ παθήματα τοῦ παρελθόντος διδαγμένη, ἡ διεθνὴς οἰκονομικὴ κοινὴ γνώμη, διαβλέπει στοιχεῖον σταθερότητος καὶ ἐμπιστοσύνης εἰς τὸν διὰ τῆς κρατικοποιήσεως ἰδίως τῶν ἐπενδύσεων καὶ γενικῶν τοῦ Πιστωτικοῦ κλάδου συντονισμόν καὶ πειθάρχησιν τῆς οἰκονομίας.

Μετά τὴν γενικὴν ταύτην παρατήρησιν προχωροῦμεν εἰς τὴν ἀνάλυσίν μας.

α) Ἐμπιστοσύνη τοῦ Διεθνοῦς Τραπεζιτικοῦ Κεφαλαίου διὰ μακροπροθέσμους ἐν τῇ χώρᾳ ἐπενδύσεις καὶ δανεισμούς.

Τὸ διεθνὲς τοῦτο κεφάλαιον, καθὼς γνωρίζομεν ἀπὸ τὴν μέχρι τοῦδε πεῖραν, ἀποβλέπει συνήθως εἰς οἰκονομικὴν κυριαρχίαν ἐπὶ ὠρισμένων χωρῶν ἢ ἐπὶ ὠρισμένων κλάδων παραγωγικῶν ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς χώρας. Δύο εἶναι τεχνικῶς οἱ τρόποι τῆς διὰ κεφαλαίων ἐνισχύσεως μιᾶς χώρας, ὁ ἀπευθείας κρατικὸς ἢ ἰδιωτικὸς δανεισμός καὶ ἡ ἐκχώρησις ἐκμεταλλεύσεως. Εἰς τὴν κατάστασιν ἀνάγκης, ποὺ εὐρίσκεται ἡ Ἑλλάς, θὰ πρέπη νὰ χρησιμοποίησῃ καὶ τοὺς δύο τούτους τρόπους, ἐπιτυχάνουσα τοὺς καλλιτέρους δυνατοὺς ὅρους.

Φυσικὰ ὑπάρχει ὁ φόβος ὅτι τὸ διεθνὲς κεφάλαιον θὰ ἐνδιαφερθῇ διὰ τὴν διάρθρωσιν τῆς οἰκονομίας μας καὶ διὰ τὸ ἐπικρατοῦν

οἰκονομικὸν σύστημα εἰς τὴν χώραν καὶ εἰς τοὺς κλάδους, εἰς τοὺς ὁποίους σκοπεύει νὰ κάμῃ μακροχρονίους ἐπενδύσεις ἢ ἀπλῶς νὰ ἐνισχύσῃ δανειστικῶς. Θὰ ἀπέκρουεν ἴσως συναλλαγὴν μὲ Κρατικοποιημένον Πιστωτικὸν Ὁργανισμόν καὶ θὰ προτιμοῦσε νὰ συναλλαγῇ μὲ ὁμοίους τοῦ ὁργανισμούς, στηριζομένους δηλαδὴ εἰς τὸ ἀτομιστικὸν οἰκονομικὸν σύστημα. Εἶναι πραγματικῶς οἱ φόβοι αὐτοὶ βάσιμοι ;

Ἐν πρώτοις τὸ κεφάλαιον τοῦτο ἐμμένει εἰς τοιαύτης φύσεως ἀντιρρήσεις μόνον μέχρις ὅτου ἐπιτύχῃ ὠρισμένους ὅρους καὶ ὠρισμένας ἐξασφαλίσεις. Ἀλλὰ τὸ σπουδαιότερον εἶναι, καθὼς ὑπηνίχθημεν ἀνωτέρω, ὅτι διαφαίνεται καθαρὰ ἤδη ἡ τάσις ὅπως μεταπολεμικῶς αἱ μεγάλαι συναλλαγαὶ διὰ τὴν χρηματοδότησιν παραγωγικῶν ἔργων, διὰ τὴν προμήθειαν πρώτων ὑλῶν καὶ γενικῶς διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνασυγκρότησιν γίνουιν διακρατικά. Καὶ οἱ Ἰδιωτικοὶ Πιστωτικοὶ Ὅμιλοι θὰ ἐπηρεάζωνται εἰς τὴν διοχέτευσιν τῶν πιστώσεων τῶν εἰς τὸ Ἐξωτερικὸν ἀπὸ τὴν Κρατικὴν Ἀρχήν. Κρατικοποίησις τοῦ πιστωτικοῦ κλάδου εἰς μίαν χώραν δὲν πρόκειται νὰ ἐπηρεάσῃ δυσμενῶς τὴν ξένην Κρατικὴν Ἀρχήν, ἀφοῦ μὲ τοῦτο πρόκειται νὰ ἐξασφαλισθῇ, ὡς εἴπομεν, σταθερότης καὶ συντονισμὸς τῶν οἰκονομικῶν πρυσπαθειῶν.

Αἱ «Μεγάλαι» Ἰδιωτικαὶ Τράπεζαί μας, ἄλλωστε, ἐξέρχονται ἀπὸ τὸν πόλεμον καὶ τὸν πληθωρισμὸν εἰς τοιοῦτον σημεῖον ἐξησθενημέναι, ὥστε δὲν θὰ ἀποτελοῦν τὸν ἰδεώδη φερέγγυον συμβαλλόμενον διὰ δανεισμοὺς τοιαύτης ἐκτάσεως ἢ διὰ ἐγγυήσεις σχετικὰς. Εἶναι προφανές, ὅτι αἱ πιστώσεις διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνασυγκρότησιν πρὸς τὸ Κράτος θὰ δοθοῦν καὶ ὑπὸ τὸν ἔλεγχόν του θέλουιν διοχετευθῇ εἰς τὴν Οἰκονομίαν. Καὶ πρὸ τοῦ πολέμου, μικρὸν μόνον ποσοστὸν ἐξωτερικῶν μακροπροθέσμων δανεισμῶν ἐγίνετο μὲ τὴν μεσολάβησιν καὶ τὴν ἐγγύησιν τῶν Τραπεζῶν μας.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰς μεσοπροθέσμους ἢ βραχυπροθέσμους χρηματοδοτήσεις τῶν Τραπεζῶν καὶ τῶν Ἰδιωτικῶν Ἐξαγωγικῶν Οἴκων Ἐξωτερικῶν, τοῦτο ἀποτελεῖ τρεχομένην πιστωτικὴν ἐργασίαν, ἢ ὁποία δὲν πρόκειται νὰ ἐπηρεασθῇ ἀπὸ τὴν μορφήν τοῦ Πιστωτικοῦ Ἰδρύματος.

Κίνησιν μεγάλων κεφαλαίων, ποὺ ζητοῦν ἐπωφελεῖς προσωρινὰς χρηματιστηριακάς καὶ ἄλλας βραχυπροθέσμους τοποθετήσεις χωρὶς χρονικὴν δέσμευσιν, ποὺ δύνανται νὰ εἰσρέουν καὶ νὰ ἐκρέουν ἐλευθέρως καὶ ἀβιάστως καὶ χωρὶς φόβους συναλλαγματικῶν ζημιῶν, οὔτε εἶχε οὔτε πρόκειται νὰ ἔχῃ καὶ οὔτε εἶναι ἐπιθυμητὸν

νά ἔχη ἡ χώρα μας, διὰ λόγους πού δέν εἶναι θέμα μας νά ἐξετάσωμεν ἐδῶ. Δέν προκύπτει, λοιπόν, περίπτωσις καὶ εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο νά παίξῃ ρόλον ἡ μορφή τοῦ Πιστωτικοῦ Ἰδρύματος.

β) Ἐμπιστοσύνη τῶν ὁμογενῶν τοῦ Ἐξωτερικοῦ.

Εἰς τούτους περιλαμβάνονται ὅχι μόνον οἱ μετανάσται ἀλλὰ καὶ οἱ Ἕλληνες ἐφοπλισταί, πού ἀποκομίζουν σημαντικὰ κέρδη ἀπὸ ἐργασίας εἰς τὸ Ἐξωτερικόν. Τὸ θέμα μας ἐνδιαφέρουν οὐχὶ τὰ μεταναστευτικὰ καὶ ἄλλα ἐμβάσματα, αὐτὰ καθ' ἑαυτά, πού εἰσρέουν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ μόνον τὸ τμῆμα τούτων πού καταλήγει εἰς τὰς Τραπεζὰς ὡς καταθέσεις. Εἶναι γνωστὸν ὅτι αἱ καταθέσεις τῶν Τραπεζῶν μας τροφοδοτοῦνται κατὰ ἀξιόλογον ποσοστὸν ἀπὸ τὴν πηγὴν ταύτην τῶν ἐμβασμάτων τοῦ Ἐξωτερικοῦ. Πρόκειται νά κλονισθῇ ἢ κατὰ οἷονδήποτε τρόπον νά ἐλαττωθῇ ἡ ἐμπιστοσύνη τῶν παραγόντων τούτων ἀπὸ τὴν μορφήν τοῦ Πιστωτικοῦ Ἰδρύματος; Ὅσα ἀνεφέραμεν διὰ τὸ Κοινὸν τοῦ Ἐσωτερικοῦ τῆς χώρας δύνανται νά ἔχουν καὶ ἐδῶ ἰσχὺν καὶ νά δώσουν ἀπάντησιν εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο. Ἰδίως, ὅσα ἀνεφέραμεν διὰ τὴν Ἐθνικὴν μας Τράπεζαν, μέσῳ τῆς ὁποίας διοχετεύεται τὸ μεγαλῆτερον μέρος τῶν ἐμβασμάτων. Ἡ ἐμπιστοσύνη τῶν ὁμογενῶν ἐστηρίζετο ἀκριβῶς εἰς τὴν ἰδιοτυπίαν της, πού τὴν ἐμφανίζει ὡς συνυφασμένην μὲ τὸ Κράτος καὶ οὐχὶ εἰς τὴν ἰδιότητά της ὡς ἰδιωτικῆς ἐπιχειρήσεως.

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο πρέπει νά προσθέσωμεν κάτι τὸ οὐσιώδες. Δέν πρέπει νά γίνεται σύγχυσις τῶν συνεπειῶν, πού ἔχει ἐπὶ τῆς ἐμπιστοσύνης ἡ μορφή τοῦ ἰδρύματος καὶ τῶν συνεπειῶν, πού ἐπιφέρουν ἔκτακτα κρατικὰ νομισματικὰ ἢ ἄλλα μέτρα, π.χ. ἡ δραχμοποίησις τοῦ 1932, προσωρινὰ ποσοτογία κλπ., πού θίγουν καὶ τοὺς καταθέτας τοῦ Ἐξωτερικοῦ μαζὺ μὲ ὅλας τὰς ἄλλας κατηγορίας τῶν καταθετῶν. Οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει μὲ τὰ μέτρα αὐτὰ ἡ μορφή τοῦ Ἰδρύματος. Εἶναι γνωστὸν ὅτι τὰ τοιαῦτα ἔχουν καθολικὴν ἐφαρμογὴν καὶ δέν σώζει τὸν καταθέτην εἰς τοιαύτας περιπτώσεις ἡ ἰδιωτικὴ μορφή τῆς Τραπεζῆς πού ἔχει τὴν κατάθεσίν του. Ἀξίζει σχετικῶς νά σημειωθῇ, ὅτι μετὰ παροδικὴν χαλάρωσιν, λόγῳ τῶν πρώτων ἐντυπώσεων ἀπὸ τοιαῦτα μέτρα, ἐπαναρχίζει πάλιν ἡ εἰσορὴ μεταναστευτικῶν καταθέσεων.

* * *

Τὰ ὅσα ἀνωτέρω εἵπομεν καλύπτουν μόνον τὴν πλευρὰν τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ καταθέτου, τὴν πλευρὰν δηλαδή τῶν πράξεων

παθητικοῦ τῆς Τραπεζῆς. Ἐχει, ὅμως, καὶ ἡ πλευρὰ τοῦ ἐνεργητικοῦ, αἱ πιστωτικαὶ ἐργασίαι ἐν γένει, τῶν χορηγήσεων δηλαδή καὶ ἐπενδύσεων, ὠρισμένα σημεῖα. ποὺ πρέπει σχετικῶς μὲ τὴν ἐμπιστοσύνην νὰ ἐξετασθοῦν.

Δὲν θὰ γεννηθῇ πιθανὸν δισταγμὸς καὶ εἰς τὸν κύκλον τῶν πιστοῦχων λόγῳ τῆς μορφῆς τοῦ Ἰδρύματος; Πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς θὰ προτιμοῦν τὴν Ἰδιωτικὴν ἀπὸ τὴν Κρατικὴν Τράπεζαν, ἀπὸ φόβον παρακολουθήσεως ὑπὸ τοῦ Κράτους*, Κράτους—Ἐφόρου καὶ Κράτους—Κεντρικῆς κατευθυνούσης Οἰκονομικῆς Ἀρχῆς, τῆς οἰκονομικῆς δράσεως καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῆς διὰ ἕκαστον πελάτην. Μὲ ἄλλα λόγια, ἀπὸ τὸν φόβον τῆς πιθανῆς ἄρσεως τοῦ λεγομένου Τραπεζικοῦ μυστικοῦ. Διὰ τοὺς λόγους αὐτούς, πιθανὸν νὰ ἀνακοπῇ μέρος τῆς οἰκονομικῆς δράσεως ὠρισμένων ἐπιχειρήσεων ἢ νὰ διαρρεύσῃ τμῆμα τῶν πιστωτικῶν ἐργασιῶν δι' αὐξήσεως τῶν περιπτώσεων αὐτοχρηματοδοτήσεως καὶ διὰ προτιμήσεως μιᾶς ἑξωτραπεζικῆς, ἔξω τῶν Κρατικῶν Πιστωτικῶν Ἰδρυμάτων, νεοδημιουργηθησομένης πιστωτικῆς ἀγορᾶς.

Εἰς ὅλα αὐτὰ ἔχομεν νὰ ἀπαντήσωμεν ὅτι Κρατικὸν πιστωτικὸν Ἰδρυμα δὲν σημαίνει ἀπαραιτήτως ἐπέκτασιν τῶν Γραφείων τῆς Ἐφορίας ἢ τῶν ἄλλων Διοικητικῶν Ὑπηρεσιῶν. Ἡ τήρησις ἐχεμυθείας εἶναι δυνατὴ καὶ μάλιστα μπορεῖ νὰ εἶναι αὐστηροτέρα ἀπὸ ὅτι εἰς τὰς Ἰδιωτικὰς Τραπεζὰς. Ἄλλο ζήτημα, ἐκτὸς τοῦ θέματος, τὸ ἂν θὰ θεωρηθῇ σκόπιμος διὰ λόγους φορολογικῆς δικαιοσύνης ἢ ἄρσις τοῦ Τραπεζικοῦ μυστικοῦ διὰ ὠρισμένας φορολογίας, πρᾶγμα ποὺ δύναται νὰ γίνῃ καὶ ὑπὸ τὸ καθεστῶς τῶν Ἰδιωτικῶν Τραπεζῶν, ὁπότε δὲν θὰ ἀποδώσῃ τὰ ἐπιθυμητὰ δίκαια ἀποτελέσματα χάρις εἰς

* Ὑπάρχουν οἱ φοβούμενοι, καὶ μεταξὺ τούτων ὁ Somary, ὅτι ἡ ὑπὸ τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην μορφήν κρατικοποίησις τῶν τραπεζῶν θὰ ἔχῃ ὡς συνέπειαν τὴν κρατικοποίησιν καὶ ἄλλων κλάδων τῆς Οἰκονομίας ἢ πάντως τὴν παρεμπόδισιν τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας. Ἡ πεῖρα ὅμως, ἀποδεικνύει ὅτι ὁ φόβος οὗτος δὲν εἶναι βάσιμος. Ἡ κρατικοποίησις π. χ. τῆς Ἀγροτικῆς πίστεως παρ' ἡμῖν δὲν ἐπέφερε ποσῶς κρατικοποίησιν τῆς γεωργίας. Καὶ σχετικῶς μεγάλα, ἀκόμη, ἰδιωτικαὶ γεωργικαὶ ἐπιχειρήσεις εἶδον καλλιτέρας ἡμέρας ὑπὸ τὸ καθεστῶς τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς. Ἄλλο τὸ ζήτημα, ὅτι τὸ Κράτος διὰ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς δύναται καὶ πρέπει νὰ εὖνοῃ τοὺς συνεταιρισμοὺς καὶ τὰς μικρὰς καὶ μέσας ἀγροτικὰς ἐπιχειρήσεις. Ἀλλαχοῦ, ὑπὸ καθεστῶς κατὰ βάσιν ἀτομιστικῆς οἰκονομίας, ὅχι μόνον Τράπεζαι κτηματικῆς καὶ βιομηχανικῆς Πίστεως, ἀλλὰ καὶ Τράπεζαι ἀσκοῦσαι βραχυπρόθεσμον ἐμπορικὴν πίστιν εἶναι ἡμικρατικά, μὲ ἐπιτυχῇ δρᾶσιν καὶ εὖνοϊκὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς ἐπωφελοῦς ἐπεκτάσεως τοῦ ἐμπορίου, χωρὶς παρεμπόδισιν τῆς καλῶς ἐννοουμένης ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας.

τὴν ἀναπόφευκτον εὐνοιαν τῶν Διοικήσεων τῶν Τραπεζῶν πρὸς τὸν φιλικὸν κύκλον των. Ἡ τελευταία αὕτη παρατήρησις ἰσχύει καὶ διὰ τὰς καταθέσεις καὶ παρακαταθήκας ἀξίων πρὸς φύλαξιν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν δυνατότητα παρακολουθήσεως πράξεων μὴ ἐπιτρεπομένων ἢ μὴ συναδουσῶν π. χ, πρὸς τὴν νομισματικὴν πολιτικὴν ἢ πρὸς τὸ γενικὸν οἰκονομικὸν πρόγραμμα δὲν θὰ θεωρησώμεν, βεβαίως, μειονέκτημα τῆς Κρατικῆς μορφῆς τοῦ Ἰδρύματος τὴν παροχὴν τῶν μέσων ἐφαρμογῆς τῆς πολιτικῆς ταύτης καὶ τοῦ προγράμματος τούτου.

Διὰ τὴν πιθανότητα δημιουργίας ἐξωτραπεζικῆς ἀγορᾶς δὲν δύναται, νομίζομεν, νὰ ἰσχυρισθῇ κανεὶς ὅτι θὰ εἶναι δυνατόν νὰ ὀρθοποδήσῃ μία τοιαύτη χρηματαγορά. Θὰ ἔχῃ ἀναγκαστικῶς τόσον ἐπαχθεῖς ὄρους, ποὺ θὰ φέρῃ εἰς μειονεκτικὴν θέσιν τοὺς ἐργαζομένους μὲ αὐτήν, ἐν σχέσει μὲ τοὺς ἀντλοῦντας εὐθηνὰς πιστώσεις ἀπὸ τὴν γενικὴν πιστωτικὴν πηγὴν. Διὰ τοὺς δανείζοντας, ἀφ' ἑτέρου, θὰ ἔχῃ τόσους κινδύνους, ποὺ δὲν θὰ ἀποτελῇ δελεαστικὴν ἐργασίαν. Ἀλλὰ καὶ ἂν ἀκόμη δημιουργηθῇ εἰς μικρὰν πλίμακα τοιαύτη ἀγορά, δὲν εἶναι τοῦτο στοιχεῖον δυνάμενον νὰ βαρύνῃ εἰς τὴν στάθμισιν τῶν ὑπὲρ καὶ τῶν κατὰ τῆς ἀπόψεώς μας.

Τελειώνοντες τὴν παράγραφον ταύτην. ἔχομεν καὶ ἐδῶ νὰ σημειώσωμεν, ὅτι εἰς τὰς μεγάλας πιστωτικὰς ἐργασίας μετὰ τὸν πόλεμον πελάτης θὰ εἶναι τὸ Κράτος, ἀμέσως ἢ ἐμμέσως διὰ τῶν ὀργανισμῶν, παλαιῶν καὶ νέων, ἀξιόλογος καὶ διὰ συνεταρισμῶν ποὺ θὰ δημιουργηθοῦν. Ἡ τεραστία ἐργασία ἀνοικοδομήσεως καὶ γενικῆς οἰκονομικῆς ἀνασυγκροτήσεως τῆς χώρας, ἡ προμήθεια τῶν βασικῶν πρώτων ὑλῶν κλπ. δὲν πρόκειται νὰ ἀφεθοῦν εἰς χεῖρας ἰδιωτῶν, ἀλλὰ ἀναγκαστικῶς καὶ λόγῳ σκοπιμότητος θὰ γίνωνται κατὰ τὸ πλεῖστον ἀπὸ τοιούτους Ὀργανισμοὺς. Δὲν πρόκειται δέ, βεβαίως τὸ Κράτος νὰ μὴ προτιμᾷ τὸ Κρατικὸν πιστωτικὸν ἱδρυμα διὰ τὰς ἐργασίας του αὐτάς.

Γενικῶς τὸ Κράτος, ἀμέσως ἢ ἐμμέσως, θὰ ἔχῃ εἰς χεῖρας του ἢ πάντως θὰ κατευθύνῃ τὸ μεγαλείτερον τμῆμα τῶν μεγάλων ἐργασιῶν παραγωγῆς, εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς. Καὶ ἡ διεθνὴς οἰκονομία, ἀναγκαστικῶς πρὸς κυριάρχῃσιν ἐπὶ τοῦ μεταπολεμικοῦ χάους καὶ ἀπὸ τὰ παθήματα τοῦ παρελθόντος διδαγμένη, θὰ ὀργανωθῇ ἀμέσως ἢ ἐμμέσως εἰς μίαν «διευθυνομένην διακριτικὴν οἰκονομίαν», εὐρυτέρου χώρου. Εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῆς νέας αὐτῆς ὑπερεθνικῆς οἰκονομικῆς ὀργανώσεως, εἰς τὴν ὁποίαν τείνομεν, βασικὸν ρόλον θέλει παίξει ἡ πειθαρχημένη διεθνὴς πιστωτικὴ συγκρότησις. Ἀπαραίτητος προϋπόθεσις διὰ τὴν ὕπαρξιν τῆς τελευταίας ταύτης θὰ εἶναι

ἡ πειθαρχημένη Ἐθνικὴ Οἰκονομία, ἡ ὁποία πάλιν μὲ τὴν σειρὰν τῆς ἐπιτυχάνεται μόνον διὰ τῆς μορφῆς τοῦ Κρατικοῦ Πιστωτικοῦ Ἰδρύματος. Κατὰ μέρος, ἄρα, ἀντιρρήσεις λεπτομερειακοῦ χαρακτῆρος οὐδόλως δύνανται νὰ βαρύνουν ἐπὶ τῆς μελετωμένης ἀπόψεώς μας.

2 Ἐξυπηρέτησις τῆς νομισματικῆς καὶ τῆς γενικῆς παραγωγικῆς πολιτικῆς

Ἦδη εἰς τὸ κεφάλαιον τῶν σχέσεων τῆς Ἐκδοτικῆς Τραπεζῆς πρὸς τὰς ἄλλας Τραπεζάς, ἀνεφέραμεν ὅτι ἡ νομισματικὴ πολιτικὴ δὲν δύναται νὰ εἶναι ἀποτελεσματικὴ, ἐφόσον ἡ Ἐκδοτικὴ δὲν ρυθμίζει καὶ δὲν κατευθύνει καὶ τὴν πιστωτικὴν πολιτικὴν τῶν Μεγάλων Τραπεζῶν. Ἡ τροφοδότησις τῆς Οἰκονομίας μὲ χρήμα—εἴτε ὑπὸ μορφήν τραπεζογραμματίων εἴτε ὑπὸ μορφήν λογιστικοῦ νομίσματος—ἢ ἡ ἀπορρόφησις ἐκ ταύτης τοιούτου χρήματος, ἐπίσης καὶ ὁ ρυθμός, ἡ ἐπιτάχυνσις ἢ ἐπιβράδυνσις, τῆς ὅλης πιστωτικῆς μηχανῆς, πρέπει νὰ εὐρίσκηται γενικῶς ὑπὸ τὸν ἀπόλυτον ἔλεγχον τῆς Ἐκδοτικῆς Τραπεζῆς. Ἐπιτυγχάνεται τοῦτο ὑπὸ τὸ καθεστῶς τῶν ἰσχυρῶν Ἰδιωτικῶν Τραπεζῶν ;

Αἱ μεγάλαι σημεριναὶ Τράπεζαι, ὡς ἰδιωτικαὶ ἐπιχειρήσεις ὠθούμεναι ἀπὸ κίνητρα ἐπιτυχίας ἀτομικῶν κερδῶν, δὲν παραλείπουν νὰ ἐκμεταλλεύωνται εὐκαιρίας καὶ ἀδιαφοροῦν ἢ δὲν κατανοοῦν ἐπαρκῶς—καί, διὰ νὰ εἴμεθα δίκαιοι, δὲν εἶναι τοῦτο ἔργον των, καθὼς ἔχουν σήμερον τὰ πράγματα—τὸν γενικώτερον ἐπιδιωκόμενον σκοπόν. Ἀκόμη καὶ μίαν νομισματικὴν ἀρρυθμίαν, μὲ τὰς κερδοσκοπικὰς διακυμάνσεις τῆς, τὴν εὐρίσκουν εὐπρόσδεκτον, ὡς μίαν πηγὴν εὐκόλων κερδῶν ἀπὸ διαφορὰς συναλλάγματος, ἀπὸ προμηθείας μεγαλειτέρας χρηματιστηριακῆς κινήσεως κλπ. Εἰς τὴν στενὴν ἢ εὐρεῖαν πολιτικὴν των ρευστότητος, ποὺ ἰδιαίτεραν ἔχει σημασίαν διὰ τὴν νομισματικὴν ἄποψιν. ἔχουν ἰδικούς των ἰδιωτικοοικονομικοὺς κανόνας καὶ δὲν πολυσκοτίζονται διὰ ξένα ἔργα, ὡς ἡ ἐπιτυχία τῆς πολιτικῆς τῆς Ἐκδοτικῆς Τραπεζῆς.

Τὰ Κρατικὰ ἢ Ἡμικρατικὰ Πιστωτικὰ Ἰδρύματα, ἀντιθέτως, θὰ εἶναι πιστοὶ καὶ ἀνυστερόβουλοι ἐκτελεσταὶ τῶν πιστωτικῶν μέτρων, ποὺ ἐκάστοτε ἐνδείκνυνται. Ἡ δρᾶσις των θὰ εἶναι ἐκδήλωσις τῆς ἐνιαίας πιστωτικῆς βουλήσεως, ποὺ συνειδητὰ θὰ ἀποβλέπη εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῆς δεδομένης νομισματικῆς πολιτικῆς.

Τώρα, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῆς γενικῆς παραγωγικῆς πολιτικῆς. Συνειδητὴ δημιουργικὴ κοινωνικοοικονομικὴ παραγωγικὴ πολιτικὴ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀφήσῃ τὴν διαμόρφωσιν τοῦ οἰκονο-

μικοῦ σώματος εἰς τὴν τυχαίαν ἀνάπτυξιν, ποὺ προκύπτει ἀπὸ μίαν ἀπειθάρχητον πιστωτικὴν πολιτικὴν, ἐδραζομένην ἀποκλειστικῶς εἰς τὰς ἀπόψεις τῆς ἀμέσου ἀποδόσεως ἰδιωτικοῦ κέρδους. Θὰ προσπαθήσῃ νὰ δώσῃ εἰς τὴν οἰκονομικὴν συγκρότησιν κατευθύνσεις μὲ μακροτέραν προοπτικὴν, ποὺ νὰ ἀνταποκρίνονται εἰς τὰς γενικὰς κοινωνικοοικονομικὰς ἀνάγκας καὶ πού, πολλάκις, δὲν ἔχουν ὡς γνώμονα τὴν χρονικῶς ἄμεσον ἀπόδοσιν. Ἡ οἰκονομικὴ διαμόρφωσις τῆς Διεθνοῦς Οἰκονομίας μετὰ τὸν πόλεμον, ἃς τὸ ἐπαναλάβωμεν, πρόκειται νὰ στηριχθῇ ἀμέσως ἢ ἐμμέσως εἰς μίαν «ὑπερεθνικὴν διευθυνομένην Οἰκονομίαν» μὲ συμφωνίας διεθνεῖς. Ἐκάστη Ἐθνικὴ Οἰκονομία θὰ ἔχῃ ἐντὸς γενικωτέρου πλαισίου νὰ ἐπιτελέσῃ οἰκονομικὸν πρόγραμμα ἀνταποκρινόμενον εἰς τὰς ἱκανότητας ἀναπτύξεως τοῦ ἐμψύχου καὶ ἀψύχου οἰκονομικοῦ ὀπλισμοῦ τῆς. Κύριος παραστάτης τῆς προγραμματικῆς αὐτῆς παραγωγικῆς πολιτικῆς θὰ εἶναι ἡ καταλλήλως συντονισμένη πιστωτικὴ ὀργάνωσις.

Ποῖαι περιοχαὶ τῆς Οἰκονομίας θέλουν ἰδιαίτέρως προτιμηθῇ διὰ διοχετεύσεως εἰς αὐτὰς μεγαλειτέρων πιστώσεων, ἢ ἀξιολόγησις οὕτως εἰπεῖν τῶν διαφόρων παραγωγικῶν κλάδων διὰ τὴν πιστοδότησιν των, θέλει κανονισθῇ ἀπὸ τὴν κεντρικὴν Πιστωτικὴν Ἀρχήν, μὲ βάσιν τὸ γενικὸν οἰκονομικὸν πρόγραμμα.

Τὸ καθεστῶς τῶν κρατικῶν ἢ ἡμικρατικῶν Πιστωτικῶν Ἰδρυμάτων δὲν συνεπάγεται περιορισμὸν τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας τῶν καθ' ἕκαστον Διευθυντῶν Τραπεζῆς. Ἡ ἀπόφασις τῆς κατανομῆς πιστώσεων κατὰ κλάδους καὶ κατὰ περιφερείας ἀφήνει ἄρκετὸν περιθώριον πρωτοβουλίας εἰς τούτους, ὡς πρὸς τὸ ποσὸν ποὺ θὰ δοθῇ εἰς τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην παραγωγικὴν μονάδα ἐντὸς τοῦ ἰδίου κλάδου ἐπὶ τῇ βάσει ἀντικειμενικῶν κριτηρίων, φύσεως οὐχὶ ἀπλῶς ἰδιωτικῆς ἀλλὰ καὶ κοινωνικῆς οἰκονομίας.

Θὰ ᾔτο ἀφέλεια νὰ περιμένῃ κανεὶς νὰ συμπέσῃ ὁ πιστωτικὸς ἐφοδιασμὸς τῆς Οἰκονομίας ὁ ἀνταποκρινόμενος πρὸς τὸ γενικὸν μακρᾶς πνοῆς οἰκονομικὸν πρόγραμμα, μὲ τὴν κατανομὴν τῶν πιστώσεων, ποὺ διενεργοῦν αὐτοτελῶς αἱ Διοικήσεις τῶν Μεγάλων Ἰδιωτικῶν Τραπεζῶν, συμφώνως μὲ τὰς στενὰς ἀπόψεις των ὑπάρξεως ἀσφαλείας καὶ ἀμέσου ἀποδόσεως ἰδιωτικοῦ κέρδους.

Χωρὶς δισταγμὸν δυνάμεθα νὰ δώσωμεν εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο τὴν προτίμησιν εἰς τὸν τύπον τοῦ Κρατικοῦ Πιστωτικοῦ Ἰδρύματος.

3. - Ἐπίδρασις ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν διακυμάνσεων.

Πρόκειται περὶ τῆς ἰκανότητος ἐπιδράσεως τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης μορφῆς τοῦ Ἰδρύματος ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν διακυμάνσεων διὰ μιᾶς καταλλήλου καὶ προβλεπτικῆς πιστωτικῆς πολιτικῆς, πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς δυνατῆς ἀποτροπῆς ἐπιζημιῶν διὰ τὴν Οἰκονομίαν ἀποτόμων μεταπτώσεων.

Κατ' ἀρχὴν εἶναι, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, χιμαιρικὴ ἡ ἐπιδίωξις τελείας ἀπαλλαγῆς τῆς Οἰκονομίας ἀπὸ κρίσεις. Ἐπίσης εἶναι πλάνη, πηγάγουσα ἀπὸ ὑπερβολᾶς μιᾶς ὠρισμένης θεωρίας περὶ οἰκονομικῶν κρίσεων, νὰ νομίζωμεν ὅτι ἡμποροῦμε νὰ κυριαρχήσωμεν τελείως κάθε κινήσεως διακυμάνσεων μὲ μέτρα μόνον πιστωτικῆς πολιτικῆς.

Διαπιστωμένον, πάντως, παραμένει καὶ ἀπὸ τὴν θεωρίαν καὶ ἀπὸ τὴν πρᾶξιν τὸ γεγονός, ὅτι ὀξυδερκῆς καὶ προβλεπτικῆς πιστωτικῆς πολιτικῆς δύναται νὰ προλάβῃ καὶ ἀποτρέψῃ ἐπιζημιῶν ἀποτόμους μεταπτώσεις καὶ νὰ ἀπαμβλύνη ὀξείας καταστάσεις. Ἀντιθέτως, πάλιν, ἄστοχος καὶ σφαλερὰ πολιτικὴ ἐπενδύσεων καὶ πιστώσεων δύναται νὰ προκαλέσῃ κρίσεις μὲ τὴν χρηματοδότησιν ἀντιοικονομικῶν ἐπιχειρήσεων καὶ ἐγκαταστάσεων ἢ τὴν ὑπερβολικὴν ἀπλῶς χρηματοδότησιν ὑγιῶν ἐπιχειρήσεων, μὲ τὴν ὥθησιν τῆς Οἰκονομίας εἰς νοσηρὰς κερδοσκοπίας καὶ νὰ ἐπιφέρῃ, οὕτω, γενικωτέρας οἰκονομικὰς καταστροφάς. Ἡ ὀρθὴ πολιτικὴ ρευστότητος, ὑπὸ τὴν γενικὴν κοινωνικοοικονομικὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως, τῶν Πιστωτικῶν Ἰδρυμάτων ἀποτελεῖ τὴν τροχοπέδην εἰς περιπτώσεις ἐπικινδύνων ἐπιταχύνσεων τοῦ ρυθμοῦ ἀνόδου τοῦ οἰκονομικοῦ κύκλου,

Τὸ ζήτημά μας ἐδῶ εἶναι περιορισμένον. Τὰ Ἰδιωτικὰ ἢ τὰ Κρατικὰ Πιστωτικὰ Ἰδρύματα εἶναι τὰ πλέον κατάλληλα, ἀπὸ τῆς ἀνωτέρω ἀπόψεως, εἰς τὴν ἄσκησιν τῆς ὀρθῆς πολιτικῆς, τὰ πλέον κατάλληλα νὰ κάμνουν σκοπιμωτέραν ἐπιλογὴν τῶν αἰτήσεων χρηματοδοτήσεως καὶ σκοπιμωτέραν γενικῶς καθοδήγησιν τῆς Οἰκονομίας ; Μὲ ἄλλους λόγους, ποία μορφή Ἰδρύματος εἶναι ἡ ἐπιτυχέστερα εἰς τὴν οἰκονομικὴν πρόβλεψιν ;

Ὑπὲρ τῆς Ἰδιωτικῆς Ἐπιχειρήσεως προβάλλεται τὸ γνωστὸν ἐπιχείρημα. Ὁ ἰδιώτης ἐπιχειρηματίας ἔχει λεπτὴν οἰκονομικὴν ὁσφρησιν, μεγαλειτέραν ἐπαφὴν μὲ τὰ πράγματα καὶ δύναται νὰ προσαρμόζεται ταχύτερα πρὸς τὰς μεταβαλλομένας καταστάσεις. Ἀλλά, ἡ ἐπικράτησις εἰς τὴν σύγχρονον παραγωγικὴν οἰκονομίαν τῆς ὀργανωτικῆς μορφῆς τῆς μεγάλης κεφαλαιοκρατικῆς ἐπιχειρήσεως, μὲ τὰς μεγάλας ἐγκαταστάσεις της καὶ ἐπενδύσεις, ποὺ ἡ

ἀπόσβεσίς των ἀπαιτεῖ σειρὰν πολλῶν ἐτῶν, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἢ παγκόσμιος ἔκτασις τῆς οἰκονομικῆς ἐπιδράσεως πολλῶν γεγονότων, μὴ δυναμένων οὔτε νὰ προβλεφθοῦν οὔτε ἐγκαίρως νὰ σταθμισθοῦν, δὲν ἀφήνουν μεγάλο περιθώριον ἀσκήσεως τῶν ἱκανοτήτων τοῦ ἰδιώτου ἐπιχειρηματίου, ποὺ πράγματι εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις ὑπάρχουν. Τὶ δύναται νὰ ὠφελήσῃ ἡ οἰαδήποτε ἱκανότης προσαρμογῆς, ὅταν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ μετατραπῇ, μὲ τὴν μεταβολὴν τῶν συνθηκῶν, καὶ ὁ τυχὸν οἰκονομικῶς ἐσφαλμένος ἢ τεχνικῶς ξεπερασμένος παραγωγικὸς μηχανισμός, μὲ τὰς γενομένας ἤδη ἢ ἡμιτελεῖς ἐγκαταστάσεις του ; Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν προσαρμογὴ σημαίνει ἐγκατάλειψιν τῶν μηχανικῶν ἐγκαταστάσεων καὶ ὀριστικὴν ζημίαν τῆς οἰκονομίας καὶ τῆς ἰδιωτικῆς καὶ τῆς Κοινωνικῆς. Λειτουργία, δηλαδή τοῦ σκληροῦ νόμου τῆς «ἐξυγιάνσεως».

Μὲ τὴν σημερινὴν ἐξέλιξιν τῆς παραγωγικῆς συγκροτήσεως τῆς οἰκονομίας τὸ σπουδαιότερον εἶναι νὰ δύναται κανεὶς νὰ ἔχῃ γενικωτέραν ἐποπτεῖαν τοῦ συνόλου καὶ τῆς Ἑθνικῆς καὶ τῆς Διεθνοῦς Οἰκονομίας, καὶ νὰ εἶναι ἱκανὸς νὰ διενεργῇ συνεχῇ ἔρευναν καὶ μελέτην ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς κατηστάσεως καὶ τῆς πορείας τῶν οἰκονομικῶν διακυμάνσεων, μὲ δείκτας κλπ. Ὅλα αὐτὰ τὸ Κρατικὸν Ἰδρυμα καὶ καλλίτερον ἡμπορεῖ νὰ ἐπιτελέσῃ καὶ τὴν ἀξίαν τῶν πορισμάτων νὰ ἐκτιμήσῃ ὑπὸ σκοπιμώτερον πρῖσμα ἀπὸ ὅτι ἡ Ἰδιωτικὴ Τραπεζικὴ Ἐπιχείρησις.

Ὁ Κρατικὸς Πιστωτικὸς Ὄργανισμός θὰ εἶναι ἐντεταγμένος ὀργανικὰ εἰς τὸν γενικώτερον οἰκονομικὸν ὄργανισμόν καὶ θὰ ἐνεργῇ ἐν συνειδήσει τοῦ γενικοῦ οἰκονομικοῦ προγράμματος, ὡς συνισταμένη τῶν πιστωτικῶν τῆς χώρας δυνάμεων, χωρὶς σπατάλην προερχομένην ἀπὸ τὴν συνύπαρξιν διαφόρων Ἰδιωτικῶν Ἰδρυμάτων, ἐνεργούντων συμφώνως μὲ τὴν ἰδίαν του ἑκαστον γνῶσιν, κρίσιν καὶ ἰδίως μὲ τὸ ἴδιον τοῦ ἑκαστον συμφέρον.

Ἐάν, ὅμως, τὸ Κρατικὸν Πιστωτικὸν Ἰδρυμα εἶναι καλλίτερα ἐξωπλισμένον διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς λειτουργίας τῆς «οἰκονομικῆς προγνώσεως» ἀπὸ τὴν Ἰδιωτικὴν Τραπεζικὴν Ἐπιχείρησιν, πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἡ ἱκανότης τοῦ αὐτῆ εἶναι ἀπλῶς σχετική. Ὑπάρχουν ἀστάθμητοι παράγοντες, ἀνατρέποντες τὰς προβλέψεις καὶ συντελοῦντες εἰς τὸ νὰ ἀστοχοῦν αἱ ἱκανότητες τοῦ Ἰδρύματος καὶ τῆς ἰδιωτικῆς καὶ τῆς δημοσίας μορφῆς. Ἀπὸ τὴν οἰκονομικὴν ἱστορίαν, ἰδίως 1928—32, δυνάμεθα νὰ ἀντλήσωμεν ἄρκετὰς ἀποδείξεις ὅτι καὶ τὰ Ἰδιωτικὰ καὶ τὰ κρατικὰ Ἰδρύματα ἀπέτυχαν εἰς τὰς προβλέψεις των καὶ εἰς τὴν ἔγκαιρον ἐκτίμησιν τῆς καταστάσεως καὶ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἀποφύγουν οὔτε τὰς ὑπερβολὰς τῆς

γενικῆς ψυχώσεως περὶ διαρκοῦς εὐημερίας, οὔτε νὰ ἐξουδετερώσουν τὰ κακὰ τῆς οἰκονομικῆς καχεξίας καὶ ὀπισθοδρομήσεως.

Καὶ διὰ τοὺς δύο τύπους Πιστωτικοῦ Ἰδρύματος ἀναμφισβήτητον γνώμονα τῆς ὀρθότητος τῆς πολιτικῆς των ἀποτελεῖ μόνον ἡ ἐπιτυχία,—μὲ ἄλλον τρόπον βέβαια κρινομένη δι' ἐκάστην μορφήν Ἰδρύματος,—ποὺ μόλις ἐκ τῶν ὑστέρων, ἀπὸ τὰ ἀποτελέσματα, θέλει ἀναγνωρισθῇ. Καὶ αἱ δύο μορφαὶ Ἰδρύματος ὑφίστανται ἀναντιρρήτως τὴν ἐπίδρασιν τῆς κυριαρχούσης τάσεως τῆς Οἰκονομίας, τόσον τῆς Ἑθνικῆς ὅσον καὶ τῆς Διεθνοῦς, καὶ τοῦτο ἀποτελεῖ βαρύνοντα παράγοντα εἰς τὸν καθορισμὸν τῆς πολιτικῆς των. Εἰς τὴν «προγραμματικὴν Οἰκονομίαν» οὐχὶ ἀπλῶς τὴν Ἑθνικὴν, ἀλλὰ τὴν εὐρυτέρου χώρου ὑπερεθνικὴν, δύναται νὰ ὑπάρχῃ μεγαλειτέρα βεβαιότης εὐστόχου πιστωτικῆς πολιτικῆς, πειθαρχικοὶ ἐκτελεσταὶ τῆς ὁποίας θὰ εἶναι μόνον τὰ Κρατικὰ Πιστωτικὰ Ἰδρύματα.

Μετὰ τὴν παράθεσιν τῶν βασικῶν αὐτῶν παρατηρήσεων προχωροῦμεν εἰς τὴν ἀνάλυσιν τοῦ θέματός μας καὶ ἀπὸ μερικὰς ἄλλας εἰδικωτέρας πλευράς, ποὺ παρουσιάζουν ἀξιοσημεῖωτον διαφορὰν μετὰ τῶν δύο τύπων ἱδρύματος.

α) Ἡ ἀνάληψις τῆς πίστεως ὑπὸ τοῦ Κράτους θὰ εἶχε τὸ μέγα πλεονέκτημα, ὅτι θὰ ἀπεφεύγετο ἡ συχνὰ ἐπικίνδυνος χορήγησις διπλῶν καὶ τριπλῶν μεγάλων πιστώσεων εἰς τὴν ἰδίαν ἐπιχείρησιν ἢ εἰς συγγενεῖς ἐπιχειρήσεις ἐκ μέρους περισσοτέρων τοῦ ἑνὸς Πιστωτικῶν Ἰδρυμάτων, Πρόσθετον στοιχεῖον, αὐξάνον τὴν ἀξίαν τοῦ πλεονεκτήματος τούτου, εἶναι ὅτι, συνήθως, τοιαύτας διπλᾶς πιστώσεις ἐπιτυγχάνουν οἱ «ἐπιτήδαιοι», οἱ παρασιτικοὶ κερδοσκόποι καὶ οὐχὶ οἱ θετικοὶ οἰκονομικοὶ παράγοντες. Πόσον μεγάλην σημασίαν ἔχει τὸ σημεῖον τοῦτο, ὁδυνηρὰ ἐδιδάχθημεν κατὰ τὴν οἰκονομικὴν περίοδον μετὰ 1929 καὶ 1932.

Ἀντιτάσσεται εἰς τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο, ὅτι τὸ ἴδιον ἀποτέλεσμα θὰ ἔφερε καὶ μία συνεννόησις μετὰ τῶν ἰδιωτικῶν Τραπεζῶν, καθιεροῦσα ἀμοιβαίαν ὑποχρέωσιν των ἀνακοινώσεως τῶν πέραν ὠρισμένου ποσοῦ εἰς τὸ ἴδιον πρόσωπον πιστώσεων εἰς ἓν Κεντρικὸν Γραφεῖον, δυνάμενον νὰ τελῇ ὑπὸ τὴν παρακολούθησιν τῆς Ἐκδοτικῆς Τραπεζῆς. Μὲ τὸ σύστημα τοῦτο, αἱ Τράπεζαι παραμένουν πάντοτε ἐλεύθεραι νὰ λάβουν ἢ νὰ μὴ λάβουν ὑπ' ὄψιν τὴν ὑπόδειξιν τοῦ Κεντρικοῦ Γραφείου περὶ ὑπάρξεως καὶ ἄλλων πιστώσεων πρὸς τὴν ἰδίαν ἐπιχείρησιν. Ὅσοι γνωρίζουν τὴν φύσιν τοῦ Τραπεζιτικοῦ ἀνταγωνισμοῦ, τὴν «εἰλικρίνειαν» τῶν Τραπεζῶν μετὰ τῶν, τὴν δυνατότητα καταστρα-

τηγήσεως διὰ παροχῆς πιστώσεων πρὸς συγγενικὰς ἐπιχειρήσεις καὶ τὸ ὅτι πολλάκις αἱ μεγάλαι πιστώσεις. εἰς περιόδους χρηματικῆς ἀνέσεως καὶ ἀνιούσης φορᾶς τοῦ οἰκονομικοῦ κύκλου, χορηγοῦνται ἐν γνώσει τῆς ὑπάρξεως καὶ ἄλλων πιστώσεων εἰς τὸν ἴδιον πιστοῦχον καὶ ἀπὸ ἄλλην Τράπεζαν, ὅσοι γνωρίζουν ὅλα αὐτὰ δύνανται νὰ ἐκτιμήσουν τὴν μικρὰν ἀξίαν τῆς λύσεως αὐτῆς. ἡ τεχνικὴ ἐφαρμογὴ τῆς ὁποίας, ἄλλωστε, εἶναι ἄρκετὰ δύσκολος.

β) Ἡ πλήρης συγκέντρωσις τῆς πίστεως θὰ συντελέσῃ εἰς τὴν μεγαλύτεραν κατανομὴν τῶν πιστώσεων εἰς διαφόρους κλάδους καὶ εἰς τὴν σχεδὸν ἀμοιβαίαν ἐξίσωσιν τῶν κινδύνων. Τὸ πιστωτικὸν σύστημα θὰ καθίσταται ἱκανώτερον νὰ ἀντιμετωπίζῃ ἀντιξόους περιστάσεις καὶ πλεόν ἀνθεκτικὸν ἔναντι ἐνδεχομένων κρίσεων.

Συνήθως ἀποδίδονται εἰς τὴν συγκέντρωσιν, καὶ δικαίως, τὰ ἐλαττώματα τῆς ἐλλείψεως ἀπευθείας ἐπαφῆς τῶν ἀμέσως ἀρμοδίων μὲ τὸν πελάτην, τῆς παρεμβολῆς πολλῶν ἐνδιαμέσων ὑπηρεσιῶν, ἐπικρατήσεως γραφειοκρατικοῦ μηχανισμοῦ, τῆς παραμελήσεως τῆς ἐπαρχίας πρὸς ὄφελος τοῦ Κέντρου, τῆς προτιμήσεως τῶν μεγάλων πιστώσεων ἔναντι τῶν μικρῶν κλπ. Ἀλλὰ διὰ τὰ ἐλαττώματα αὐτά, ποὺ ὑπάρχουν ἤδη κατὰ μέγαλο ποσοστὸν καὶ εἰς τὰς σημερινὰς Μεγάλας Τραπεζάς, ὑπάρχει εὐκόλος ὁ τρόπος τῆς θεραπείας, ἡ καθιέρωσις δηλαδὴ ἀποκεντρώσεως διὰ τῆς συστάσεως πιστωτικῶν συμβουλίων εἰς ὠρισμένα ἐπαρχιακὰ Κέντρα καὶ διὰ τῆς παροχῆς εὐρυτέρας δικαιοδοσίας εἰς τὰς Διευθύνσεις μεγάλων ἐπαρχιακῶν ὑποκαταστημάτων. Εἰδικῶς ὡς πρὸς τὴν προτίμησιν τῶν μεγάλων πιστώσεων εἰς βάρος τῶν μικρῶν, ποὺ συμβαίνει σήμερον εἰς τὰς Μεγάλας Τραπεζάς, τοῦτο φυσικὰ ἀποκλείεται διὰ τὰ Κρατικὰ Ἰδρύματα, ποὺ θὰ κατανέμουν κατὰ κλάδους τὰ ποσὰ τῶν πιστώσεων ἐπὶ τῇ βάσει συντονισμένου προγράμματος καὶ θὰ εὐνοοῦν εἰς ὠρισμένους κλάδους τὴν μικρὰν καὶ μέσην ἐπιχείρησιν.

γ) Διὰ τὰ Κρατικὰ Ἰδρύματα ὑφίσταται ὁ κίνδυνος τῆς παροχῆς «πολιτικῶν πιστώσεων» ἢ κομματικῶν κατὰ τὰς ὑποδείξεις καὶ πιέσεις τοῦ ἐκάστοτε ἐν τῇ Κυβερνήσει εὐρισκομένου κόμματος.

Ὁ κίνδυνος οὗτος εἶναι πράγματι σοβαρῶς ὑπολογίσιμος. Ἰδιαιτέρως κατὰ τὰς παραμονὰς ἐκλογῶν ὑπάρχει ὁ φόβος τῆς πιέσεως τοῦ Πιστωτικοῦ Ἰδρύματος ἀπὸ τὸ κόμμα ποὺ κυβερνᾷ, πρὸς παροχὴν εὐρυτέρων πιστώσεων εἰς ὠρισμένους κλάδους

ἢ περιφερείας, πέραν τοῦ ἀντικειμενικῶς καὶ οἰκονομικῶς ἐπι-
τρεπομένου. Ἐπίσης ὁ φόβος τῆς ἐπιδιώξεως δημιουργίας διὰ
ἀντιοικονομικῆς αὐξήσεως πιστώσεων προσωρινῶν ἐντυπώσεων
εὐημερίας, εἰς βάρος τῆς μὲ μακροτέραν προοπτικὴν κινουμέ-
νης γενικῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς καὶ τῆς πολιτικῆς νομισματι-
κῆς σταθερότητος, ποὺ ἀπαιτεῖ περιορισμὸν πιστώσεων.

Σημαντικὸν στοιχεῖον ἀσφαλείας καὶ ἀντιδράσεως κατὰ
τοιούτων κομματικῶν ἐπεμβάσεων ἀποτελεῖ ἡ αὐτονομία τοῦ
Κρατικοῦ Πιστωτικοῦ Ἰδρύματος καὶ ἡ ὕπαρξις εἰς τὴν Διοίκη-
σιν τοῦ προσωπικοτήτων, μὲ ἐπαρκῆ κατοχύρωσιν, ποὺ νὰ
ἔχουν τὸ σθένος νὰ μὴ ἐπιτρέπουν παρέκκλισιν ἀπὸ τὴν προ-
διαγεγραμμένην ὀρθὴν πορείαν τῶν πιστωτικῶν ἐργασιῶν, πο-
ρείαν ἀνταποκρινομένην πρὸς τὸ οἰκονομικὸν πρόγραμμα, ποὺ
θὰ εἶναι παραδεδεγμένον εἰς τὰς γενικὰς του γραμμὰς ἀπὸ
τὰ κυριώτερα κόμματα καὶ δὲν θὰ ἀνατρέπεται μὲ κάθε ἀλλα-
γὴν Κυβερνήσεως. Τὸ πρόβλημα ἄλλωστε τῆς κομματικῆς ἐκμε-
ταλλεύσεως τῶν Κρατικῶν Ἰδρυμάτων εἶναι γενικώτερον καὶ
ἀφορᾷ τὸν πολιτικὸν ἔλεγχον καὶ τὴν μόρφωσιν ἀνωτέρων πο-
λιτικῶν ἡθῶν ἐντὸς τοῦ συστήματος τῆς Δημοκρατίας.

Ἄς μὴ νομισθῇ ὅμως, ὅτι καὶ αἱ σημεριναὶ Μεγάλαι Τρά-
πεζαι εἶναι ἀναμάρτητοι εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο τοῦ πολιτικοῦ
καὶ κομματικοῦ ἐπηρεασμοῦ. Κάθε ἄλλο. Εἰς αὐτὰς μάλιστα
ὑπάρχει καὶ ἡ ἀσυνδοσία καὶ τὸ «τραπεζιτικὸν μυστικόν», ποὺ
καλύπτει χορηγήσεις ἀπ' εὐθείας κάποτε πρὸς κομματικὰ πρό-
σωπα, περιπτώσεις μὴ δυναμένας νὰ συναντηθοῦν εἰς Κρατικὰ
Ἰδρύματα δρῶντα ὑπὸ ὠρισμένον σύστημα ἐλέγχου.

Σημαντικὸν μειονέκτημα τῶν Ἰδιωτικῶν Τραπεζῶν, ἀπὸ
τὴν ἄλλην πλευράν, εἶναι ὅτι ὑφίστανται τὰς δυναμικὰς ἐπιρ-
ροὰς διαφόρων κερδοσκοπικῶν ὁμίλων. Μὲ ἐπιδέξιον χειρισμὸν
τοῦ ἀνταγωνισμοῦ μεταξὺ τῶν Τραπεζῶν καὶ δι' ἄλλων μέσων,
οἱ ὁμίλοι οὗτοι ὑπαγορεύουν συχνὰ τοὺς ὅρους των καὶ ὠθοῦν
εἰς παροχὰς ὑψηλῶν ἀδικαιολογήτων πιστώσεων.

Ἐὰν σταθμίσωμεν τὰ ὑπὲρ καὶ τὰ κατὰ, ποὺ ἀνεφέραμεν, δυ-
νάμεθα νὰ εἴπωμεν ;

Ἡ δημοσία διαχείρισις τῆς πίστεως, ὡς ἔχουσα γενικὴν ἐπο-
πτεῖαν τοῦ συνόλου, τόσον τῆς Ἐθνικῆς ὅσον καὶ τῆς Διεθνούς Οἰ-
κονομίας, κατέχει μεγαλειτέραν ἱκανότητα «οἰκονομικῆς προγνώ-
σεως», ἀσκήσεως δηλαδή σκοπιμωτέρας πιστωτικῆς πολιτικῆς καὶ
δύναται εὐκολώτερον νὰ ἀντιμετωπίζῃ ἐπιζημίους αἰχμὰς οἰκονομι-
κῶν διακυμάνσεων, ἀπὸ ἓνα ἀριθμὸν Ἰδιωτικῶν Τραπεζῶν. ποὺ

μόνον τμήματα τῆς Οἰκονομίας δύνανται ἐκάστοτε νὰ ἐλέγχουν, καὶ τὸ σπουδαιότερον, ποὺ δροῦν ὑπὸ τὸ πρῖσμα μονοπλεύρων συμφεροντολογικῶν ἀπόψεων.

4 — Προαγωγή τῆς οἰκονομίας μὲ τὴν χρηματοδότησιν νέων ἐπιχειρήσεων καὶ νέων μεθόδων παραγωγῆς.

Πρόκειται περὶ τοῦ προβλήματος, ἂν τὸ Ἰδιωτικὸν ἢ τὸ Κρατικὸν Ἰδρυμα εἶναι καταλληλότερον διὰ τὴν χρηματοδότησιν τῆς οἰκονομικῆς προόδου, τῆς «δυναμικῆς» δηλαδὴ Οἰκονομίας.

Καθὼς μᾶς ἐδόθη ἀνωτέρω ἀφορμὴ νὰ ἀναφέρωμεν, ὁ πλήρης ἐπιτυχιῶν πρωτοπόρος ἰδιώτης Τραπεζίτης ἀνήκει πλέον εἰς τὸ παρελθόν. Ἡ οἰκονομικὴ περίοδος τῆς τόλμης ἔδωσε γενικῶς τὴν θέσιν τῆς εἰς τὴν περίοδον τῆς «φρονήσεως», τοῦ δισταγμοῦ καὶ τῆς προτιμήσεως «ρευστότητος». Ἡ ἐμπνευσμένη πρωτοβουλία, ἡ γονιμότης εἰς δημιουργικὰς ἰδέας καὶ ἡ τολμηρὰ ἐφαρμογὴ των δὲν παρουσιάζονται πλέον εἰς τοὺς κύκλους τῶν Διοικήσεων τῶν σημερινῶν Μεγάλων Ἰδιωτικῶν Τραπεζῶν. Εἰς τὸ περιβάλλον τῶν Διοικήσεων τούτων τῆς δευτέρας καὶ τρίτης γενεᾶς ἀπὸ τῆς πρώτης ἰδρύσεώς των δὲν βλέπομεν ν' ἀναπτύσσονται πλέον ἡγετικάι μορφαί. Τοῦτο βεβαίως ὀφείλεται καὶ εἰς τὴν μεταβολὴν τῶν συνθηκῶν τῆς οἰκονομίας. Εἰς τὰς ἀποφάσεις καὶ ἐνεργείας τῶν υἱῶν καὶ συγγενῶν τῶν ἀρχικῶν δημιουργῶν Τραπεζιτῶν, ποὺ εὐρῆκαν ἐπιβεβλημένην τὴν φήμην τῆς Τραπεζῆς των ὡς ἀτομικὴν κληρονομίαν των, βαρύνει πολὺ περισσότερον ὁ φόβος τῆς ἀποτυχίας ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν καὶ φιλοδοξίαν τῆς ἐπιτυχίας. Ἔχουν μεταβληθῇ εἰς συντηρητικοὺς διαχειριστὰς τῶν κεκτημένων καὶ εἰς ἀδιαφόρους σχεδὸν διὰ τὴν οἰκονομικὴν πρόοδον ἐκμεταλλευτὰς τοῦ καθιερωμένου προνομίου των.

Καὶ ὁπαδοὶ ἀκόμη τῆς ὀρθοδόξου φιλελευθέρας σχολῆς ἀπὸ τὸ Κράτος ἀναμένουν τὴν πρώτην ὠθησιν, τὸ ἔναυσμα διὰ ἑναρξιν τῆς οἰκονομικῆς ἀνόδου μετὰ περίοδον καχεξίας. Ὅσον ἀφορᾷ, λοιπόν, τὴν ἐπιχειρηματικὴν τόλμην μία σημαντικὴ μετατροπὴ συνθηκῶν ἔχει ἐπέλθει ὑπὲρ τοῦ Κρατικοῦ Πιστωτικοῦ Ἰδρύματος, ἔστω καὶ ἂν δὲν πρόκειται περὶ καθεστῶτος πλήρους προγραμματικῆς Οἰκονομίας.

Ἡ Ἰδιωτικὴ Τράπεζα ἔχει πάντοτε περισσοτέρους δισταγμοὺς διὰ τὴν χρηματοδότησιν νέων τολμηρῶν ἐργασιῶν ἀπὸ τὸ Κρατικὸν Ἰδρυμα, ὅπισθεν τοῦ ὁποίου εὐρίσκεται ἡ θέλησις καὶ ἡ ἰσχὺς τοῦ Κράτους. Καὶ τοῦτο ἰδιαίτερος ἰσχύει διὰ τὰς μακροπροθέσμους πιστοδοτήσεις, ὅπου προκύπτει ζήτημα ὄχι μόνον προθυμίας ἀναλήψεως κινδύνων ἀλλὰ καὶ οἰκονομικῆς δυναμικότητος.

Εἰδικῶς διὰ τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον τὰ ἀνωτέρω λεχθέντα ἔχουν ἰδιαιτέραν ὄλως σημασίαν. Ἡ Οἰκονομία μας ἐξέρχεται ἀπὸ τὸν πόλεμον, τὴν κατοχὴν καὶ τὸν πληθωρισμὸν ἀπογυμνωμένη χρηματικῶν κεφαλαίων. Αἱ «Μεγάλαι» Ἰδιωτικαὶ μας Τράπεζαι στεροῦνται σχεδὸν παντελῶς ρευστῶν μέσων καὶ ἰδικῶν τῶν καὶ προερχομένων ἐκ καταθέσεων τοῦ Κοινοῦ. Μόνη σχεδὸν πιστωτικὴ πηγὴ τῆς Οἰκονομίας ἀπομένει σήμερον διὰ τὰς βραχυπροθέσμους χορηγήσεις ἢ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος καὶ διὰ τὰς μεσοπροθέσμους καὶ μακροπροθέσμους ἢ ἐνίσχυσις ἔξωθεν.

Ἡ ἀδυναμία αὕτη τῶν Τραπεζῶν περιορίζει σημαντικῶς τὸν ρόλον, ποὺ δύνανται αὗται νὰ διαδροματίσουν ὡς ἰδιωτικαὶ ἐπιχειρήσεις εἰς τὴν ἀνασυγκρότησιν τῆς Χώρας. Εἶναι προφανὲς ὅτι ἡ ἐνίσχυσις ἔξωθεν δὲν πρόκειται νὰ γίνῃ τῇ μεσολαβήσει ἢ ἐγγυήσει τῶν Ἰδιωτικῶν μας Τραπεζῶν, ἀλλὰ διὰ τοῦ Κράτους καὶ μὲ τὴν ἐγγυήσιν του. Τὸ Κράτος θὰ κατανείμῃ τὰ ἐπὶ πιστώσει διδόμενα ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ κεφαλαίου καὶ ἄλλα εἶδη εἰς τὴν Οἰκονομίαν ἐπὶ τῇ βάσει καθωρισμένου κοινωνικοοικονομικοῦ προγράμματος. Ἐφ' ὅσον τὰ κεφάλαια καὶ τοὺς κινδύνους θὰ ἔχῃ τὸ Κράτος, δὲν εἶναι ἠθικῶς νοητὸν οὔτε οἰκονομικῶς σκόπιμον νὰ παραχωρήσῃ τὴν διαχείρισιν καὶ ἐκμετάλλευσιν τῶν πιστώσεων τούτων εἰς Ἰδιωτικὰς Τραπεζικὰς Ἐπιχειρήσεις. Ἐλλείπει, νομίζομεν, καὶ ἡ ἠθικὴ ἀκόμη βάσις τοῦ κεφαλαιοκρατικοῦ ἀτομιστικοῦ συστήματος, ποὺ δικαιώνει τὸ ἰδιωτικὸν κέρδος καὶ τὴν ἰδιωτικὴν ἐπιχείρησιν, λόγῳ τῆς ἐξευρέσεως καὶ ἀπασχολήσεως ὑπὸ ταύτης ἰδίων κεφαλαίων, καὶ τῆς ὑπὸ καθεστῶς ἐλευθέρου ἀνταγωνισμοῦ ἀναλήψεως ὑπὸ ταύτης τῶν κινδύνων ζημιῶν ἢ καὶ τῆς πλήρους ἀκόμη ἀπωλείας τῶν κεφαλαίων. Κρατικὰ Πιστωτικὰ Ἰδρύματα ἢ τινὲς τῶν σημερινῶν Τραπεζῶν μετατρεπόμεναι εἰς ἡμικρατικὰς διὰ συμμετοχῆς τοῦ Κράτους εἰς τὴν διοίκησιν των, πρέπη ν' θὰ ἀποτελέσουν τοὺς φυσικοὺς διαχειριστὰς τῶν πιστώσεων ἀνασυγκροτήσεως, κατὰ ὠρισμένον ἀποκεντρωτικὸν σύστημα καὶ μὲ βάσιν τὴν ἐξειδίκευσιν τῶν Ἰδρυμάτων κατὰ γενικοὺς κλάδους. Δὲν εἶναι θέμα τοῦ παρόντος Κεφαλαίου ἡ μελέτη τῆς καθόλου Ὁργανώσεως. Δυνάμεθα μόνον ἐδῶ νὰ εἰπώμεν, ὅτι ἡ μετατροπὴ Ἰδιωτικῶν Τραπεζῶν εἰς Ἠμικρατικὰς εἶναι ἡ σκοπιμωτέρα λύσις. Ἀφ' ἑνὸς ἔτοιμος ὁργανισμὸς μὲ δίκτυον ὑποκαταστημάτων καὶ μὲ στελέχη πεπειραμένα τίθεται ἀμέσως εἰς λειτουργίαν καὶ ἀφ' ἑτέρου ἱκανοποιοῦνται λογικῶς καὶ οἱ μέτοχοι, ποὺ σήμερον βλέπουν τὴν ἐπιχείρησιν φθίνουσιν, ἐνῶ μὲ τὴν μετατροπὴν της θὰ εἶναι δυνατόν νὰ ἐξασφαλίσουν ἓνα λογικὸν τόκον εἰς τὰ ἐναπομείναντα κεφάλαιά των.

Κλείοντες τὸ κεφάλαιον τοῦτο δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, ὅτι ἀφοῦ ἡ ἀδυναμία, ὁ δισταγμὸς καὶ ἡ ἀποχὴ εἶναι τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ σημερινοῦ Ἰδιωτικοῦ Πιστωτικοῦ Ἰδρύματος, δὲν ἔχομεν λόγους νὰ φοβηθῶμεν μείωσιν τῆς οἰκονομικῆς προόδου, ἐὰν ἐπικρατήσῃ τὸ καθεστῶς τοῦ Κρατικοῦ ἢ Ἡμικρατικοῦ Πιστωτικοῦ Ἰδρύματος. Τὸ ἀντίθετον, μάλιστα.

5. Ἐφοδιασμὸς τῆς οἰκονομίας μὲ εὐθηνότερας πιστώσεις

Πρόκειται περὶ τῆς συγκρίσεως τοῦ κόστους τῆς πίστεως εἰς τὴν μίαν καὶ εἰς τὴν ἄλλην μορφήν τοῦ Ἰδρύματος, λόγῳ διαφορᾶς δαπανῶν κλπ.

Εἶναι, κατ' ἀρχήν, τὸ Κρατικὸν Πιστωτικὸν Ἰδρυμα πλεόν δαπανηρὸν ἀπὸ τὴν Μεγάλην Ἰδιωτικὴν Τράπεζαν; Ἀκριβεῖς ὑπολογισμοὶ κόστους κατὰ μονάδα πιστώσεων δὲν ἔχουν γίνει παρ' ἡμῖν, οὔτε εἰς τὰς Μεγάλας Τραπεζὰς οὔτε εἰς τὰ Κρατικὰ Πιστωτικὰ Ἰδρύματα. Καὶ εἰς τὰς ἄλλας χώρας, ὅμως, ὅπου ἔχουν γίνει τοιοῦτοι ὑπολογισμοί, δικαίως ἀμφισβητεῖται ἡ ἀξία των. Εἶναι τόσοι πολλοὶ καὶ ποικίλοι οἱ παράγοντες—ἄλλη ἀναλογία ἐξόδων ἂν κυριαρχῇ ἢ μεγάλη ἢ ἡ μικρὰ πίστωσης, ἄλλη ἂν ἐπικρατῇ ὡς τρόπος χορηγήσεων ὁ τρεχούμενος λογαριασμὸς, ἢ προεξόφλησις συναλλαγματικῶν, ὁ δανεισμὸς ἐπὶ χρηματιστηριακῶν ἀξιῶν κ.λ.π.—ποὺ δὲν εἶναι δυνατὴ ἢ, πάντως, ποὺ εἶναι πολὺ δύσκολος καὶ ἡ κατὰ μεγάλην ἀκόμῃ προσέγγισιν ἀναγωγὴ τῶν ἐξόδων κατὰ μονάδα πιστώσεως. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ὠρισμένα ἔξοδα εἶναι πάγια, ἀνεξαρτήτως τῆς μεγάλης ἢ μικρᾶς κινήσεως καὶ ἐκ τούτου μόνον προκύπτει ὑπεροχὴ διὰ τὸν μεγαλῆτερον Τραπεζιτικὸν ὀργανισμόν.

Ἀφοῦ λοιπὸν σύγκρισις κόστους ἐπὶ τῇ βάσει ἀριθμῶν δὲν εἶναι δυνατὴ, ἐξαρθώμεθα διὰ τὴν ἐξαγωγὴν συμπερασμάτων ἀπὸ τὴν παράθεσιν καὶ σύγκρισιν τῶν ἀντιθέτων δυνατῶν ἐπιχειρημάτων.

Ἐκ πρώτης ὄψεως προβάλλει τὸ γνωστὸν ἐπιχείρημα: ἡ Ἰδιωτικὴ Τράπεζα ὑπερέχει τῆς Κρατικῆς, ὡς κινουμένη ἀπὸ «φυσικὰς δυνάμεις», ἀπὸ τὸ κίνητρον δηλαδή τοῦ ἀτομικοῦ συμφέροντος διὰ τὴν μεγαλῆτεράν δυνατὴν ἀπόδοσιν καὶ ἀπὸ τὸν ἀνταγωνισμόν, δυνάμεις, πού αὐτομάτως ἐπιβάλλουν εἰς αὐτὴν τὸν μεγαλῆτερον δυνατὸν βαθμὸν οἰκονομικότητος, ὑπολογισμοῦ δηλαδή καὶ τοῦ μικροτέρου ἐξόδου. Εἰς τὴν Δημοσίαν Ἐπιχείρησιν ἀπουσιάζουν τὰ

κίνητρα ταῦτα. Προστίθεται δέ, ὡς νέος παράγων μειονεκτικότητος, ἡ γραφειοκρατικὴ μέθοδος ἐργασίας.

Τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο εἶναι ἀπηρχαιωμένον καὶ ἔχει πρὸ πολλοῦ ἤδη χάσει τὴν σημασίαν του. Ἀνεφέραμεν ἀνωτέρω ὅτι ἡ ἄκρα τοποθέτησις τῶν ἀντιθέτων ἀπόψεων δὲν ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς πραγματικὰς συνθήκας. Ἡ μεγάλη συγκέντρωσις καὶ ἐπέκτασις καὶ ἡ ἐκ τούτου προκύπτουσα γραφειοκρατικὴ ὀργάνωσις τῶν Μεγάλων Ἰδιωτικῶν Τραπεζῶν καὶ ἡ διοίκησις των ἀπὸ ὑπαλλήλους - Διευθυντὰς ἢ ἀπὸ ἄτομα πού δὲν εἶναι ἰδιοκτῆται ἀλλὰ κάτοχοι μικροῦ μόνον ἀριθμοῦ μετοχῶν ἔχει ἀφαιρέσει ἀπὸ αὐτὰς τὰ πλεονεκτήματα, πού παρουσιάζει μία ἀμιγῆς ἰδιωτικὴ ἐπιχείρησις. Αἱ Μεγάλαι Τράπεζαι ἀφ' ἐνὸς ἀρκετὰ σήμερον γραφειοκρατοῦνται καὶ ἀφ' ἑτέρου τὰ Κρατικὰ Πιστωτικὰ Ἰδρύματα δὲν ἔχουν πλέον τὴν δυσκινήσιον, τὸ ἀναποφάσιστον καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἀντιοικονομικῆς διαχειρίσεως τῶν κρατικῶν ὑπηρεσιῶν. Αἱ Μεγάλαι Τράπεζαι δὲν κινοῦνται πλέον αὐτομάτως ἀπὸ τὰς «φυσικὰς δυνάμεις» οἰκονομικότητος καὶ ἀνταγωνισμοῦ, ἀλλὰ ἔχουν ἐκφυλισθῇ εἰς ὀργανισμοὺς ἐργαζομένους κατὰ τὸ πλεῖστον ἐπὶ τῇ βάσει ξηρῶν κανονισμῶν, στερεοτύπων ἐγκυκλίων καὶ καταλόγων πιστωτικῶν. Ὁ ἀνταγωνισμός, ἐπίσης, πολὺ μικρὰν ἔχει σημασίαν, δεδομένου ὅτι συνήθως οἱ κυριώτεροι ὅροι ἐργασιῶν ἔχουν ἀπὸ κοινοῦ ὁμοιομόρφως καθορισθῇ ἀπὸ τὰς διαφόρους Τραπεζάς.

Διὰ τὸν ἀνταγωνισμόν, πρέπει νὰ εἴπωμεν, ὅτι ὑπάρχουν περιπτώσεις, πού ἀποτελεῖ πηγὴν ζημιῶν, βαρυνουσῶν τὸ κόστος πίστεως, δεδομένου ὅτι ἔχει μεταφερθῇ οὗτος ἀπὸ τὸ πεδίον τῶν ὄρων δανεισμοῦ εἰς τὸ πεδίον τοῦ ὕψους τῶν πιστώσεων. Δίδονται δηλαδὴ ὑπὸ τὴν πίεσιν τούτου μεγαλείτεραι πιστώσεις ἀπὸ ὅσας θὰ ἐπετρέπετο νὰ δοθοῦν μὲ ὀρθὴν καὶ ἀνεπηρέαστον οἰκονομικὴν κρίσιν.

Ἡ ὑπαρξὶς πολλῶν Ὑπὶμάτων καὶ Παρὶμάτων Μεγάλων Τραπεζῶν εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν καὶ πολλάκις εἰς τὴν ἰδίαν κωμόπολιν καθιστᾷ τὴν διαχείρισιν ἐν τῷ συνόλῳ τῆς δαπανηροτέραν καὶ ἐπιβαρύνει τὸ κόστος τῆς πίστεως γενικῶς. Ὑπάρχουν περιπτώσεις πολλαὶ μικρῶν ἐπαρχιακῶν Κέντρων, ὅπου θὰ ἐπαρκοῦσε τὸ Ταχυδρομικὸν Ταμιευτήριον καὶ τὸ Ὑπὶμα τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς, καὶ ἐν τούτοις ὑπάρχουν δύο καὶ τρία ἀκόμη Ὑποκαταστήματα καὶ τῶν ἄλλων Τραπεζῶν.

Διὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν ὑπαλλήλων, τὸ σχετικὸν ὕψος τῶν ἀπολαβῶν ὠρισμένης κατηγορίας ἀνωτέρων τοιούτων, τὴν ὑπαρξιν φαβοριτισμοῦ κλπ. δὲν μπορεῖ νὰ λεχθῇ ὅτι καλλίτερα ἔχουν τὰ πράγ-

ματα εἰς τὰς Μεγάλας Τραπεζας ἀπὸ τὰ Κρατικὰ Πιστωτικὰ Ἰδρύματα.

Διαχειριστικὰ σκάνδαλα καὶ ποικίλαι καταχρήσεις, κατ' ἀρχὴν δὲν δύνανται νὰ λείπουν, δυστυχῶς, οὔτε ἀπὸ τὴν μίαν οὔτε ἀπὸ τὴν ἄλλην κατηγορίαν Ἰδρυμάτων. Εἶναι τοῦτο ζήτημα καλῆς ὀργανώσεως ἐλέγχου καὶ αὐστηρᾶς ἐπιβολῆς κυρώσεων.

Καὶ εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο δὲν ἡμποροῦν, βέβαια, νὰ καυχηθοῦν αἱ Μεγάλαι Ἰδιωτικαὶ Τράπεζαι ὅτι ὑπερέχουν. Ὑπερέχουν μόνον εἰς τὴν εὐκολίαν καὶ τὴν δυνατότητα ἀποκρύψεως καὶ καλύψεως τοιούτων καταχρήσεων, μὲ τὴν δικαιολογίαν ὅτι ἀφοροῦν ἰδιωτικὴν τῶν ὑπόθεσιν, ποὺ τὴν καλύπτει τὸ «Τραπεζιτικὸν μυστικόν». Ὅλοι μας ἐνθυμούμεθα τὴν ἄνω τῶν 100 ἑκατομμυρίων σταθεροποιημένων δραχμῶν κατάχρησιν εἰς τὸ τμήμα Χρεωγράφων τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς τὸ 1929. Ἐνηργεῖτο ἐπὶ ἀρκετὸν χρονικὸν διάστημα κατ' ἐξακολούθησιν. Ἐὰν ὑπῆρχε πραγματικὸς συχνὸς ἔλεγχος, δὲν θὰ ἐγίνετο καὶ ἴσως ἑναρξίς καταχρήσεως, ἢ πάντως δὲν θὰ ἔφθανε εἰς τοιοῦτο ποσόν. Χαρακτηριστικὸν καὶ βαρὺνον ἐπὶ τῆς ἐρεῦνης μας στοιχεῖον εἶναι τὸ ὅτι δὲν ἐπεβλήθησαν ἀνάλογοι διοικητικαὶ καὶ ἐπαρκεῖς ἄλλαι κυρώσεις, ἐκτὸς τῆς ποινικῆς τοῦ ἀμέσου αὐτουργοῦ, διὰ τὴν κατάχρησιν ταύτην, ὁμολογουμένως μεγάλην διὰ τὰς Ἑλληνικὰς συνθήκας. Καταδεικνύει τοῦτο τὴν μικρὰν συναισθησιν εὐθύνης καὶ τὴν ὑπαρξιν σχεδὸν ἀσυνδοσίας τῆς προσκειμένης πρὸς τὴν διοίκησιν ἀνωτάτης ὑπαλληλικῆς ἱεραρχίας καὶ αὐτῆς ταύτης τῆς Διοικήσεως ἔναντι τῆς Συνελεύσεως, τῶν Διοικητικῶν Συμβουλίων καὶ ἔναντι τῆς Κοινωνίας. Ἀνεύθυνος δηλαδὴ ἐξουσία, τῆς ὁποίας τὰ λάθη, τὰς ὑπερβασίας καὶ τὰς καταχρήσεις πληρῶνει ἢ πίστις ἐν τῷ συνόλῳ τῆς ἐπιβαρυνομένη ἀναλόγως. Εἰς τὸ Κρατικὸν Ἰδρυμα καὶ ὁ ἔλεγχος θὰ εἶναι πραγματικὸς καὶ ἡ εὐθύνη τῶν Διοικούντων οὐσιαστικὴ καὶ μὲ κυρώσεις μάλιστα ποινικὰς.

Ὡς πρὸς τὸν ἔλεγχον ἔχομεν νὰ σημειώσωμεν ὅτι ὑπὸ τὸ ὑπάρχον καθεστῶς τῶν Μεγάλων Ἰδιωτικῶν Τραπεζῶν ὑπάρχουν τεσσάρων εἰδῶν ἔλεγχοι. Ὁ σκιώδης, ποὺ διενεργεῖται ἀπὸ τοὺς ἐλεγκτὰς τοὺς διοριζομένους ὑπὸ τῆς συνελεύσεως. Ὁ ἐσωτερικὸς ἔλεγχος ὁ διενεργούμενος ὑπὸ ὑπαλλήλων τοῦ τμήματος Ἐπιθεωρήσεως τῆς ἰδίας Τραπεζῆς, ποὺ ἀποτελεῖ μέρος τῆς ἐσωτερικῆς ὑπηρεσίας καὶ τοῦ ὁποίου αἱ ἐκθέσεις ὑποβάλλονται μόνον εἰς τὴν Διοίκησιν, ἐκτιμῶσαν κατὰ ἐλευθέραν ἀνεξέλεγκτον κρίσιν τὰ πορίσματά του. Ὁ ἔλεγχος ὑπὸ τῶν φοροτεχνικῶν ὑπηρεσιῶν διὰ τὴν βεβαίωσιν τοῦ φόρου ἐπὶ τῆς Τραπεζιτικῆς Ἐπιχειρήσεως. Καὶ τελευταῖον ὁ ἔλεγχος

ὕπὸ τῶν ὑπαλλήλων τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος ἢ τῶν ὀργάνων τῆς Κρατικῆς Ἐποπτείας διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν διατάξεων περὶ προστασίας νομίσματος, τηρήσεως ποσοστῶν ρενστότητος καὶ ἄλλων, ποὺ ἀνεφέραμεν εἰς προηγούμενον κεφάλαιον. Ὁ τελευταῖος οὗτος, καθὼς εἵπομεν, εἶναι ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀτελὲς καὶ διὰ τὰ καταστῆ ἀποτελεσματικὸς κάπως, πρέπει νὰ γίνῃ πολὺπλοκος καὶ δαπανηρὸς. Ἐναντι τῶν τεσσάρων τούτων εἰδῶν ἐλέγχου, δὲν θὰ χρειαζώμεθα ὑπὸ τὸ καθεστῶς τῶν Κρατικῶν Πιστωτικῶν Ἰδρυμάτων, εἰμὴ μόνον ἓνα συντονισμένον καὶ συστηματικὸν ἔλεγχον, ποὺ εἶναι προφανῶς καὶ ὀλιγώτερον δαπανηρὸς καὶ περισσότερον ἀποτελεσματικὸς.

Μὲ τὴν κρατικὴν μορφήν Ἰδρύματος ἄλλη κατὰ βάσιν παρουσιάζεται ἡ θέσις τοῦ προβλήματος τῆς ρευστότητος. Ἡ ἀνάγκη ἰδιωτικοοικονομικῆς ρευστότητος μιᾶς ἐκάστης Τραπεζῆς αἴρεται τελείως, ὑπὸ τὸν τύπον ποὺ τὴν γνωρίζομεν σήμερον. Μένει τὸ πρόβλημα τῆς ρευστότητος ἀπὸ κοινωνικοοικονομικῆς πλευρᾶς τῆς ὅλης Οἰκονομίας, ποὺ θὰ ἀντιμετωπίζεται ἐν τῷ συνόλῳ του κατὰ τὸν ἀρμόζοντα ἐνιαῖον τρόπον ὑπὸ τοῦ Κεντρικοῦ Πιστωτικοῦ Συμβουλίου. Ἐκ τῆς μετατοπίσεως ἢ μᾶλλον ἐντοπίσεως αὐτῆς τοῦ προβλήματος προκύπτει σημαντικὴ οἰκονομία εἰς τὰ ταμειακὰ ἀποθέματα, βαρύνουσα ἐπὶ τοῦ κόστους τῆς πίστεως.

Ἐδῶ ἀνήκει καὶ ἡ ἐξέτασις τοῦ ζητήματος τῆς ἐξυπηρειήσεως τῶν συναλλαγῶν διὰ τσέκ καὶ συμψηφιστικῶν ἐγγραφῶν, ἄνευ δηλαδὴ τῆς μεσολαβήσεως μετρητοῦ χρήματος. Εἶναι προφανὲς ἡ ὑπεροχὴ ἐνὸς συγκροτήματος Κρατικῶν Πιστωτικῶν Ἰδρυμάτων, μὲ εὐρεῖαν διακλάδωσιν Ὑποκαταστημάτων εἰς ὅλην τὴν χώραν, διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν ταμειακῶν συναλλαγῶν, διὰ τὴν ἐνέργειαν ἐμβασμάτων, χρεωπιστώσεων καὶ μεταφορᾶς ἀπὸ λογαριασμοῦ εἰς λογαριασμόν. Ἡ ὕπαρξις περισσοτέρων Ἰδιωτικῶν Τραπεζῶν, μικρῶν καὶ μεγάλων, ἔστω καὶ συμμετεχουσῶν ἐνὸς συμψηφιστικοῦ γραφείου, μὲ τὴν ποικιλίαν καὶ τὴν ἄνισον ἀξίαν τῶν τσέκ των εἰς τὰς διαφόρους ἀγορὰς ἐπαρχιῶν, ὅπου δὲν εἶναι ἐγκατεστημέναι, ἔχει τὸ μειονέκτημα ἐπιβαρύνσεων καὶ καθυστερήσεων, ἀκόμη δὲ καὶ τὸ μειονέκτημα τῆς ἀνάγκης ἐξισώσεων διὰ ἀμέσου πληρωμῆς εἰς μετρητὰ τῶν μεταξὺ τῶν διαφόρων Τραπεζῶν διαφορῶν, ὅταν δὲν διαθέτουν ἐπαρκὲς ὑπόλοιπον παρὰ τῇ Ἐκδοτικῇ Τραπεζῇ. Εἰς τὴν περίπτωσιν ἐνὸς ἐνιαίου συγκροτήματος συγγενῶν Κρατικῶν Πιστωτικῶν Ἰδρυμάτων θὰ ἐγίνετο τὸ πλεῖστον τῶν πληρωμῶν διὰ ἐσωτερικῶν χρεωπιστώσεων ἐντὸς τοῦ ἐνιαίου λογιστικοῦ συγκροτήμα-

τος. Ἐκ τούτου θὰ προκύπτῃ οἰκονομία ταμειακῶν διαθεσίμων καὶ ἀπλούστευσις τῶν συναλλαγῶν.

Ὁ τρόπος τῆς ἄνευ μετρητοῦ χρήματος διενεργείας τῶν συναλλαγῶν λαμβάνει συνεχῶς μεγαλυτέραν ἔκτασιν, οὕτως ὥστε ἡ ὑπεροχὴ τοῦ ἐνιαίου Τραπεζιτικοῦ Ὁργανισμοῦ ἔναντι τῆς ποικιλίας τῶν Ἰδιωτικῶν Τραπεζῶν νὰ ἀποκτᾷ μεγαλυτέραν σημασίαν. Διὰ τὴν ταμειακὴν ἐξυπηρέτησιν τῆς Οἰκονομίας καὶ διὰ τὴν ἐξοικονόμησιν χρηματικῶν ἀποθεμάτων, τὸ πλήρες Κρατικὸν μονοπώλιον εἶναι ἡ ὀρθολογικώτερα διὰ τὸ σύνολον τῆς Οἰκονομίας ὀργάνωσις. Τὰ ἐπιχειρήματα ὑπὲρ τοῦ ἐκδοτικοῦ μονοπωλίου τῆς Ἐκδοτικῆς Τραπεζῆς διὰ τὸ χαρτονόμισμα, δύνανται ἀκριβῶς νὰ ἰσχύσουν καὶ ἐδῶ διὰ τὸ λογιστικὸν νόμισμα.

Ὅτι τὸ ἀσφάλιστρον τοῦ κινδύνου, τὸ περιεχόμενον καὶ ἐπαυξάνον τὸ καθαρὸν ἐπιτόκιον χορηγήσεων, θὰ εἶναι μικρότερον ὑπὸ τὸ καθεστῶς τῶν Κρατικῶν Πιστωτικῶν Ἰδρυμάτων, εἶναι νομίζομεν προφανές. Θὰ ὑπάρχῃ τὸ πλεονέκτημα τῆς κατανομῆς τῶν κινδύνων εἰς τὸ σύνολον ὅλων τῶν διαφόρων κλάδων τῆς Οἰκονομίας καὶ τῆς κατοχυρώσεως τῶν ἀπαιτήσεων διὰ εἰδικῆς ταχυτέρας διαδικασίας νομικῆς ἐπιδιώξεως ἱκανοποιήσεως τούτων. Τὸ ἀσφάλιστρον τοῦτο θὰ ἔχῃ ἐν τῇ οὐσίᾳ τὸν χαρακτήρα μικροῦ «ἀσφαλίστρου αὐτασφαλείας» τοῦ ὅλου οἰκονομικοῦ καὶ πιστωτικοῦ ὀργανισμοῦ.

Ὑπὲρ τῶν Κρατικῶν Πιστωτικῶν Ἰδρυμάτων παρουσιάζεται ἐκ πρώτης ὄψεως, ὅτι συνηγορεῖ καὶ τὸ γεγονὸς τῆς μὴ ἐπιβαρύνσεως τῶν μὲ ἐξυπηρέτησιν ἰδίων κεφαλαίων, παροχὴν μερισμάτων, ποσοστῶν συμβούλων κλπ. Τὸ ἐπιχείρημα ὅμως τοῦτο δὲν ἔχει παρὰ μερικὴν μόνον ἀξίαν. Τὰ Ἰδρύματα ταῦτα θὰ εἶναι ἀπηλλαγμένα μόνον τοῦ ἐπιχειρηματικοῦ κέρδους, ὑπὸ τὴν σημερινήν του μορφήν. Ἡ ρύθμισις ἐπίσης τοῦ ζητήματος τῶν ἀποθεματικῶν καὶ τῶν μὴ ἐμφανῶν κρατήσεων θὰ γίνεταί κατ' ἄλλον ὀρθολογικώτερον τρόπον. Τὰ κεφάλαια ὅμως, ἢ οὕτως ἢ ἄλλως, θὰ ὑπάρχουν καὶ θὰ χρήζουν ἐξυπηρετήσεως. Εἰς τὴν περίπτωσιν μάλιστα τοῦ «μικτοῦ Ἰδρύματος» τοῦ Ἡμικρατικοῦ Κρατικοῦ Ἰδιωτικοῦ δύνανται νὰ ὑπάρχουν καὶ ἀριθμὸς μετοχῶν, μὲ κατόχους ἰδιώτας, ποὺ θὰ λαμβάνουν μέρος.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω προκύπτει, νομίζομεν, ὅτι διὰ λόγους εὐθηνότερου κόστους τῆς πίστεως δὲν πρέπει νὰ δοθῇ ἡ προτίμησις εἰς τὴν μορφήν τῆς σημερινῆς Μεγάλης Τραπεζῆς ἔναντι τοῦ Κρατικοῦ Πιστωτικοῦ Ἰδρύματος. Τὸ ὅτι ἐμπνευσμένη καὶ δημιουργικὴ διοικήσις καὶ νοικοκυρευμένη διαχείρισις εἶναι δυνατὴ μόνον ὑπὸ

τὴν ὥθησιν τῆς ἐπιδιώξεως στενοῦ ἀτομικοῦ κέρδους, εἶναι μία ὑπερβολὴ ἐκ τοῦ κόσμου τῶν σκέψεων τῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, μὲ τοὺς «φυσικοὺς καὶ ἀναλλοιώτους νόμους» τῆς. Ἡ ἱκανότης τοῦ οἰκονομικῶς διοικεῖν, μὲ τὴν ἀρχὴν τῆς οἰκονομικῆς σκοπιμότητος εἶναι ζήτημα ἀτομικῆς οἰκονομικῆς ἰδιοφυΐας καὶ ὀργανωτικῆς ἱκανότητος, ποὺ δυνάμεθα νὰ συναντήσωμεν καὶ εἰς Ἰδιωτικὰς καὶ εἰς Δημοσίας Ἐπιχειρήσεις. Ἡμποροῦμεν μάλιστα νὰ εἴπωμεν καὶ νὰ τονίσωμεν ὅτι ἡ ἔννοια τῆς ἀληθινῆς ἡγετικῆς προσωπικότητος δὲν περιέχει τὸ στοιχεῖον τῆς ἀμέσου ὕλικῆς ἰδιοτελείας. "Ὅσον μεγαλύτερον ποσοστὸν τοιαύτης ἰδιοτελείας ἐμφιλοχωρεῖ τόσον πλεόν ἔκδηλος γίνεται ἡ νόθευσις τῆς ἐννοίας τῆς πραγματικῆς ἡγετικῆς προσωπικότητος. Τὸ πρόβλημα, λοιπὸν μετατοπίζεται ἀπὸ τὴν φύσιν τῆς Ἰδιωτικῆς Τραπεζικῆς Ἐπιχειρήσεως καὶ τοῦ Κρατικοῦ Ἰδρύματος καθ' ἑαυτό, εἰς τὴν ἐξεύρεσιν τοιούτων ἡγετικῶν προσωπικοτήτων, εἰς τὰς ὁποίας νὰ ἐμπιστευθῶμεν τὴν Διοίκησιν τῶν Πιστωτικῶν Ἰδρυμάτων καὶ αἱ ὁποῖαι θὰ δύνανται ἐν τῷ πλαίσιον τοῦ νέου συστήματος νὰ δροῦν μὲ συναίσθησιν εὐθύνης καὶ ἀρκετὴν ἐλευθερίαν κινήσεως. "Ὅσοι παρακολουθοῦν τὴν Τραπεζικὴν ἱστορίαν τῶν τελευταίων δεκαετιῶν ἐδῶ καὶ ἀλλαχοῦ, βλέπουν ὅτι ὑπάρχουν περιπτώσεις συχναὶ Κρατικῶν Πιστωτικῶν Ἰδρυμάτων διοικουμένων ἀπὸ ἡγετικὰς οἰκονομικὰς προσωπικότητας, ἐνῶ Ἰδιωτικαὶ Μεγάλαι Τράπεζαι ἔχουν εἰς τὰς Διοικήσεις των μικρὰς ἢ μετρίου μεγέθους φυσιογνωμίας.

ΔΗΜ. Ν. ΓΑΛΑΝΗΣ